

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Кафедра банківської справи та страхування

К.Є.Н., доц _____ Вікторія КОСТЮК

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

“23” жовтня 2024 року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧУ

Ткаченку В'ячеславу Васильовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма

Фінанси і кредит

(назва)

Орієнтація освітньої програми

освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: «Управління кредитним портфелем банку»
затверджена наказом від “16” жовтня 2024 р. №1854 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру

“24” листопада 2025 р.

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: фінансова звітність АТ «ПУМБ»,
періодична та наукова література вітчизняних і зарубіжних вчених; нормативно-
правова база, електронні ресурси мережі Internet.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні та методичні основи управління кредитним портфелем банку
2. Аналіз управління кредитним портфелем АТ "ПУМБ"
3. Удосконалення управління кредитним портфелем АТ "ПУМБ"

Дата видачі завдання “23” жовтня 2024р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____

(підпис)

Лідія АВРАМЧУК

(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Завдання прийняв до виконання _____

(підпис)

В'ячеслав ТКАЧЕНКО

(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота на тему «Управління кредитним портфелем банку» складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 65 сторінок, містить 12 таблиць, 16 рисунків, 1 додаток і 43 джерела літератури.

В умовах динамічного розвитку банківської системи України управління кредитним портфелем банку набуває особливого значення, оскільки визначає рівень прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості банку. В сучасних умовах воєнного стану питання ефективного управління кредитним портфелем стає ще більш актуальним, адже саме від збалансованої кредитної політики залежить здатність банківської системи підтримувати економіку, забезпечувати фінансову стабільність і мінімізувати ризики неповернення кредитів.

У першому розділі магістерської роботи розглянуто теоретичні засади формування та управління кредитним портфелем банку, визначено його сутність, структуру, види та методичні підходи до оцінки якості.

У другому розділі проведено аналіз управління кредитним портфелем АТ «Перший Український Міжнародний Банк», досліджено динаміку, структуру та якість кредитного портфеля, визначено основні фактори впливу.

У третьому розділі запропоновано напрями удосконалення системи управління кредитним портфелем банку, розроблено рекомендації щодо мінімізації кредитних ризиків та підвищення ефективності кредитної діяльності.

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано необхідність системного підходу до управління кредитним портфелем банку, що забезпечує оптимізацію його структури, підвищення прибутковості та зниження ризиків.

Ключові слова: кредитний портфель, банк, ризик, управління, прибутковість, якість, структура.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ	
1.1 Сутність кредитного портфеля банку та його види.....	6
1.2 Особливості та методи управління кредитним портфелем банку	16
1.3 Методика оцінки якості кредитного портфеля банку.....	22
Висновок по розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»	
2.1. Характеристика діяльності АТ «ПУМБ».....	27
2.2. Динаміка та структура кредитного портфелю банку і фактори, що на них впливають.....	34
2.3. Оцінка управління кредитним портфелем АТ «ПУМБ».....	41
Висновок по розділу 2.....	49
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ АТ «ПУМБ»	
3.1. Напрямки мінімізації кредитних ризиків.....	51
3.2. Удосконалення управління кредитним портфелем.....	53
Висновок по розділу 3.....	54
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах динамічного розвитку банківської системи України управління кредитним портфелем набуває особливого значення, оскільки саме кредитні операції формують основу прибутковості банку та водночас є основним джерелом ризику. Ефективне управління кредитним портфелем дозволяє забезпечити фінансову стабільність, ліквідність і конкурентоспроможність банківської установи. В сучасних умовах, коли економіка України функціонує в умовах воєнного стану, особливої актуальності набувають питання оптимізації структури кредитного портфеля, мінімізації ризиків і забезпечення стійкості банків до кризових явищ.

Проблеми управління кредитним портфелем банку висвітлювалися у працях вітчизняних учених, зокрема Аржевітіна С.М., Журавльової Т.О., Вовчак О.Д., Примостки Л.О., Карпчук Л.А., Калініченка Л.Л., Луція В.А., Вовк В.Я., Голуба В.М., Хмеленка О.В. та інших. Незважаючи на значну кількість досліджень, серед науковців відсутня єдина позиція щодо визначення сутності кредитного портфеля та критеріїв оцінювання його якості, що зумовлює потребу подальшого вдосконалення теоретичних і практичних підходів до управління ним у банківській діяльності.

Вибір теми дослідження зумовлений необхідністю комплексного аналізу процесу управління кредитним портфелем і вивчення практики його реалізації на прикладі АТ «ПУМБ».

Метою магістерської роботи є дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів управління кредитним портфелем банку та розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності даного процесу на прикладі АТ «ПУМБ».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- визначити сутність і види кредитного портфеля банку;
- охарактеризувати особливості управління кредитним портфелем банку й узагальнити основні методи управління кредитними ризиками;

- розглянути методика оцінки якості кредитного портфеля та визначити систему показників для її аналізу;
- надати загальну характеристику діяльності АТ «ПУМБ» як об'єкта дослідження;
- проаналізувати динаміку та структуру кредитного портфеля банку, виявити основні фактори, що впливають на його формування;
- оцінити ефективність управління кредитним портфелем АТ «ПУМБ» і систему контролю кредитних ризиків;
- обґрунтувати напрями вдосконалення управління кредитним портфелем банку, зокрема шляхи мінімізації кредитних ризиків.

Об'єктом дослідження є процес управління кредитним портфелем банку.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади формування, оцінювання й удосконалення управління кредитним портфелем на прикладі АТ «ПУМБ».

Методи дослідження. У процесі виконання магістерської роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, узагальнення, економічного моделювання, економіко-статистичні прийоми (аналіз динамічних рядів, структурний, коефіцієнтний і порівняльний аналіз, графічний метод).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в уточненні підходів до оцінювання якості кредитного портфеля, удосконаленні методичних засад управління кредитними ризиками та обґрунтуванні пропозицій щодо вдосконалення системи управління кредитним портфелем банку з урахуванням сучасних економічних умов.

Теоретичне значення роботи полягає в узагальненні наукових підходів до сутності кредитного портфеля, механізмів його формування й управління, що сприяє розвитку теорії банківського менеджменту.

Практична значущість результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій у практичній діяльності АТ «ПУМБ» для підвищення ефективності кредитної політики, поліпшення якості портфеля та

зниження рівня ризику. Розроблені пропозиції можуть бути застосовані також іншими банківськими установами України.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати магістерської роботи були апробовані та підготовлені тези на тему «Управління кредитним портфелем банку» під час II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів «Економічні дні – 2025» (10 квітня 2025 року, м. Київ).

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 65 сторінок, містить 12 таблиць, 16 рисунків, 1 додаток і 43 джерела літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Сутність кредитного портфеля банку та його види

У сучасних умовах розвитку банківської системи кредитні операції є основним напрямом активної діяльності банків і головним джерелом їх прибутковості. Водночас саме вони пов'язані з найвищим рівнем ризику, що зумовлює необхідність ефективного управління кредитними ресурсами. Центральне місце у цьому процесі посідає кредитний портфель банку, сутність якого доцільно розглянути докладніше.

У Постанові Національного банку України «Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків» кредитний портфель визначено як «сукупність усіх позик, наданих банком з метою отримання прибутку. Банк може видавати кредити безпосередньо, укладаючи угоди з позичальниками, або купувати позику чи її частину, яка була видана іншим кредитором, шляхом укладення відповідної угоди з позичальником. Надання кредиту може здійснюватися у різних формах – позик, простих векселів, підтверджених авансів, векселів зі строком сплати, що вже настав, рахунків факторингу, овердрафтів, короткострокових комерційних векселів, банківських акцептів та інших подібних зобов'язань. Кредитний портфель включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих та сумнівних до повернення. Водночас до кредитного портфеля не включаються нараховані, але ще не сплачені відсотки, непрофінансовані зобов'язання щодо видачі кредитів, кредитні лінії, що не використані, а також гарантії, акредитиви та депозити в інших банках» [1].

У науковій літературі питання трактування сутності кредитного портфеля банку привертає значну увагу дослідників, адже саме цей елемент є основою активних операцій банку та визначає рівень його прибутковості, ліквідності й

ризикованості. Попри важливість даної категорії, серед науковців і практиків відсутня єдність щодо її трактування.

Різні автори по-різному інтерпретують зміст поняття «кредитний портфель», акцентуючи увагу на його структурних, економічних або функціональних характеристиках.

З метою систематизації наукових підходів у табл. 1.1 наведено найбільш поширені визначення цього поняття, запропоновані вітчизняними та зарубіжними дослідниками, що відображають різні аспекти його економічної сутності.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до інтерпретації поняття «кредитний портфель»*

Автор	Трактування поняття «кредитний портфель»
1	2
Аржевітіна С. М. [2, с.17]	«Сукупність кредитних операцій банку, які класифікуються на основі критеріїв, пов'язаних з різними факторами кредитного ризику або способами захисту від нього»
Вовчак А. Д. [3, с.358]	«Сукупність кредитів, наданих одним банком на певну дату з метою одержання доходу у вигляді відсотків».
Раєвський К. Є. [4, с.312]	«Сукупність усіх позик, наданих банком з метою отримання доходу»
Челноков В. А. [5]	«Відображає вибір напрямків кредитних вкладень в залежності від їх прибутковості та ступеня ризику»
Калініченко Л.Л. [6]	«Сукупність кредитів структурованих за терміном, валютою, ступенем ризику з метою отримання дохідності наданих банком усім суб'єктам господарювання різних галузей економіки з метою отримання прибутку»
Голуб В. М. [7, с.7]	«Інструмент управління кредитною діяльністю комерційного банку, що має спрямовувати його стратегічну політику і поточну діяльність на виконання завдань державної кредитної політики»
Арбузов С. Г. [8, с.244]	«Сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної кредитної політики банку»
Примостка Л. О. [9, с.125].	«Сукупність усіх кредитів, наданих банком для одержання доходів»

Продовження таблиці 1.1

1	2
Лаврушин О. І. [10, с.319]	«Сукупність виданих позик, які класифікуються на основі критеріїв, пов'язаних з різними чинниками кредитного ризику»
Загородній А. Г. [11]	«Економічні відносини, що виникають при видачі й погашенні кредитів, здійсненні прорівняних до кредитних операцій»
Рясних Є. Г., Пономарьов А. А., Микитин М. О. [12, с.146]	«Сукупність кредитів, наданих банком на певну дату для одержання доходу у вигляді відсотків»
Панова Г. С. [13, с.35]	«Величина мобілізованих коштів у вигляді кредитів, виданих фінансово-кредитним установам, торгово-промисловим організаціям, приватним установам за мінусом резервів ліквідності»
Вовк В. Я., Хмеленко О.В. [14]	«Сукупність кредитів, наданих банком на певну дату з метою одержання доходу у вигляді відсотків»
Бугель Ю. В. [15, с.101]	«Сукупність наданих банком позичок, сформована з метою отримання прийнятного рівня доходу та забезпечення платоспроможності банку»
Гурвич В. А. [16]	«Сукупність вимог банку по кредитах, які класифіковані по критеріях, пов'язаних з різними чинниками кредитних ризиків або способами захисту від нього»
Карпчук Л. А. [17, с.22]	«Залишки коштів на балансових рахунках за короткостроковими, довгостроковими та простроченими кредитами»
Степаненко К. Р. [18]	«Інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення прибутку, ефективності діяльності, що досягається шляхом надання позичок за різними напрямками кредитування з урахуванням вимог кредитної політики банку та органів банківського нагляду»
Карпенко Г. В. [19, с.89]	«Сукупність фінансових активів, переважно кредитів»
Пашков А. І. [20, с.20]	«Сукупність вимог банку по наданих кредитах. До складу кредитного портфеля банку входять: міжбанківські кредити; кредити організаціям і підприємствам; кредити приватним особам»

**Джерело: розроблено автором*

Серед науковців немає єдиного підходу до тлумачення поняття «кредитний портфель», що свідчить про багатогранність його економічної природи та різне

бачення ролі цього елемента у діяльності банку. На основі узагальнення наукових підходів можемо виокремити основні наукові підходи до трактування даної категорії (рис. 1.1).

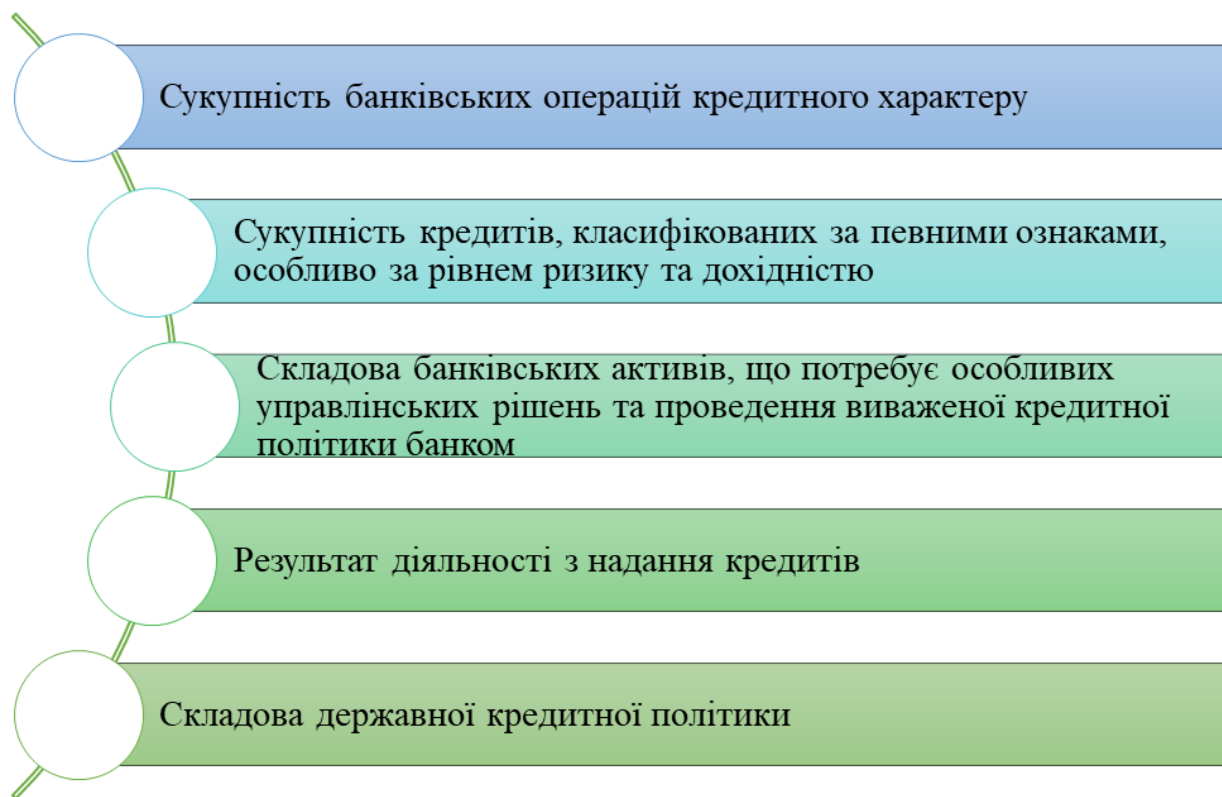

Рис. 1.1. Узагальнення наукових підходів до визначення сутності поняття «кредитний портфель»*

**Джерело: систематизовано автором на основі [21]*

Узагальнення розглянутих підходів дає підстави стверджувати, що кредитний портфель банку слід розглядати не лише як об'єкт обліку та аналізу, а як ключовий інструмент реалізації кредитної політики. Його структура, обсяг і якість формуються під впливом стратегічних цілей банку, принципів управління активами та підходів до оцінки кредитного ризику. Таким чином, кредитний портфель доцільно розглядати не лише як сукупність кредитів, а як функціональний елемент системи управління банком, що забезпечує реалізацію його кредитної політики та є важливою складовою загальної стратегії розвитку фінансової установи.

Підсумовуючи різні наукові підходи, кредитний портфель банку представляє собою впорядковану сукупність наданих кредитів, класифікованих

за певними ознаками (розмір, рівень ризику, тип позичальника, строк користування тощо), сформовану з метою досягнення оптимальної прибутковості та забезпечення фінансової стійкості банку при прийнятному рівні кредитного ризику відповідно до його кредитної політики [21].

Сутність кредитного портфеля найповніше розкривається через його функції, які визначають роль цієї категорії у реалізації кредитної політики банку (рис. 1.2).

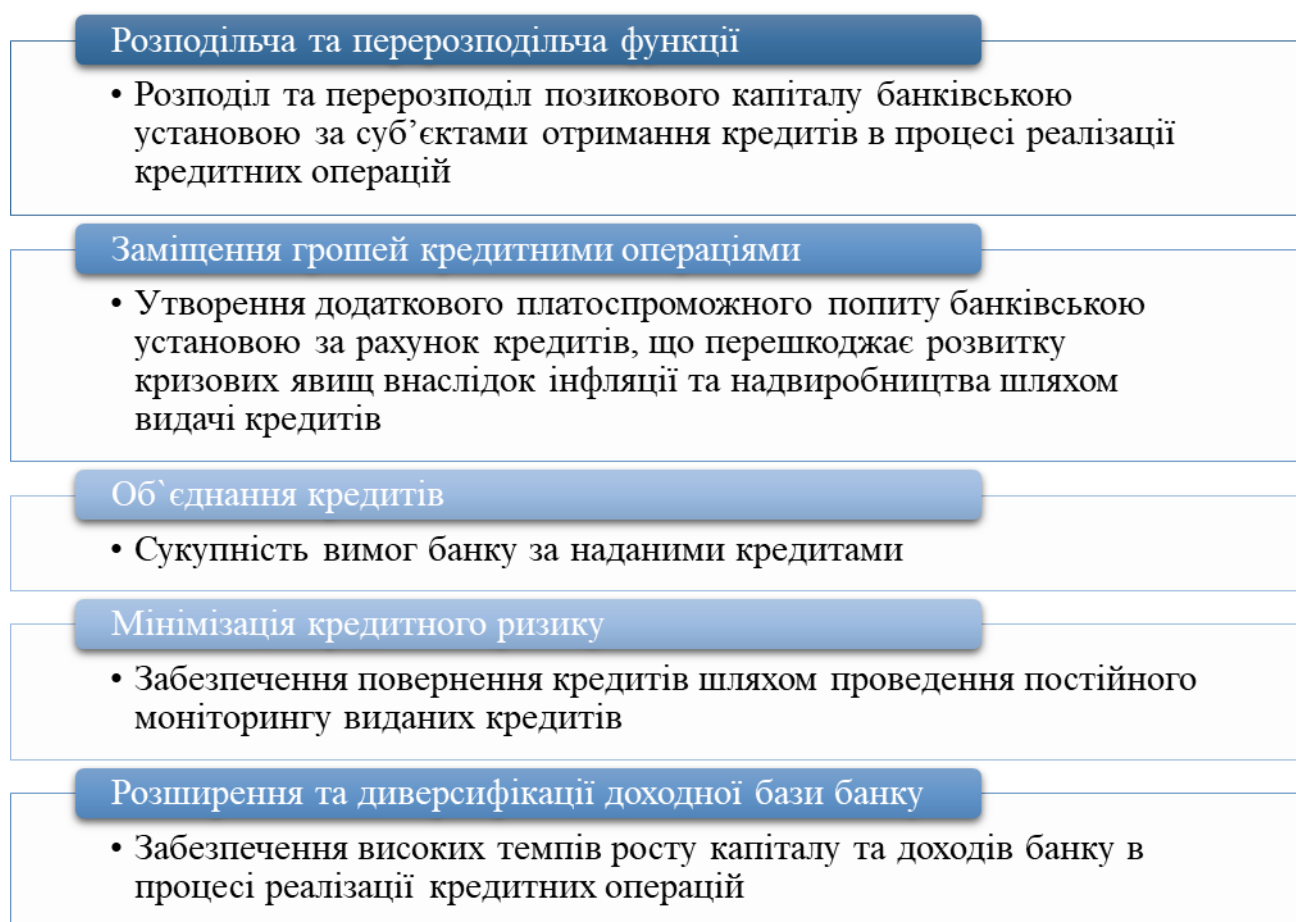

Рис. 1.2. Основні функції кредитного портфеля банку*

*Джерело: систематизовано автором на основі [22]

Формування кредитного портфеля банку є складовою його стратегічного управління активами, оскільки воно спрямоване на досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю, ліквідністю та рівнем ризику.

До ключових цілей формування кредитного портфеля належать:

- зниження рівня кредитних ризиків;

- забезпечення максимально можливого прибутковості в поточному періоді;
- підтримання належного рівня ліквідності кредитних вкладень;
- досягнення стійкого зростання очікуваних доходів у довгостроковій перспективі [23, с.332].

Залежно від стратегічних цілей банку та особливостей його кредитної політики банк формує кредитний портфель певного типу. Він відображає співвідношення між рівнем прибутковості та ступенем ризику, яке закладається під час формування кредитного портфеля. Основні типи кредитних портфелів узагальнено на рис. 1.3.

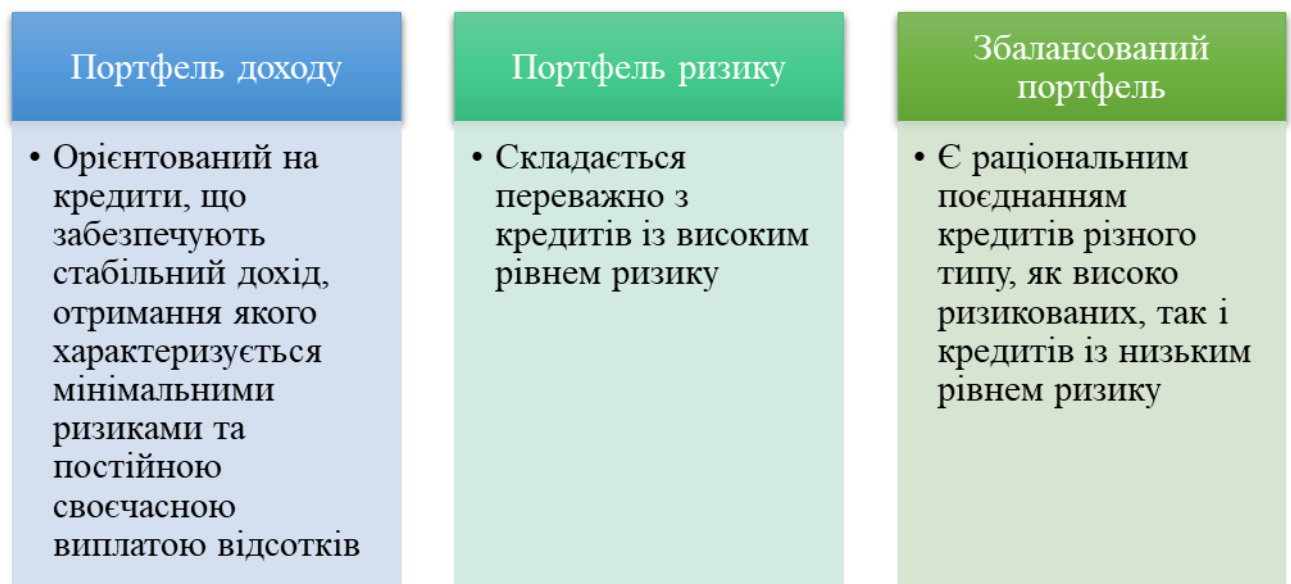

Рис. 1.3. Основні типи кредитного портфеля банку та їх характеристика*

*Джерело: систематизовано автором на основі [24, с.244]

Слід зауважити, що *ризиковий кредитний портфель* забезпечує більшу дохідність, проте така вигода супроводжується підвищенням кредитних ризиків. Портфель доходу, навпаки, орієнтований на отримання стабільного, але помірною прибутку за умов мінімального ризику неповернення позик. Збалансований портфель характеризується оптимальним поєднанням кредитів із різним рівнем ризику, що дозволяє досягти оптимального співвідношення між дохідністю та надійністю кредитних вкладень.

Поряд із визначенням типів кредитного портфеля важливе значення має його класифікація за видами, що дозволяє комплексно оцінити структуру та напрям кредитної діяльності банку. Враховуючи різноманітність наукових підходів, у рис. 1.4 узагальнено основні класифікаційні ознаки, які найбільш повно та всебічно відображають зміст і особливості формування кредитного портфеля банку.

Рис. 1.4. Класифікація кредитного портфелю банку*

*Джерело: складено автором на основі [14, с.356-358; 22; 25, с.295-297]

Окрім основних типів кредитного портфеля, у науковій літературі виокремлюють низку його різновидів, що відрізняються за окремими ознаками, зокрема – диверсифікованістю, можливістю управління та рівнем ризику.

За ступенем диверсифікованості розрізняють:

- диверсифікований кредитний портфель, який відповідає принципам галузевої, портфельної та географічної диверсифікації;
- концентрований кредитний портфель, що характеризується значною часткою кредитів одного типу та підвищеним ризиком концентрації [26].

За рівнем керованості виділяють:

- некерований кредитний портфель, до складу якого входять кредити, видані в межах державних програм, де банк має обмежені можливості впливу на прибутковість;
- регульований кредитний портфель, який охоплює позики інсайдерам – працівникам, керівництву або афілійованим структурам банку.

За ступенем ризику кредитні портфелі класифікують на: стандартні, під контролем, субстандартні, сумнівні та безнадійні [26]. Різниця між ними визначається рівнем ймовірності погашення зобов'язань позичальниками.

Різноманітність видів кредитного портфеля зумовлює необхідність глибшого аналізу його обсягу та структури. Саме ці показники відображають масштаби кредитної діяльності банку, рівень її диверсифікації та впливають на ефективність управління кредитними ресурсами.

Обсяг і структура кредитного портфеля є ключовими характеристиками кредитної діяльності банку, які відображають розміщення його ресурсів за видами, строками, формами забезпечення та групами позичальників. Ці показники визначають ефективність, прибутковість і рівень ризику кредитних операцій, а також відображають здатність банку забезпечувати фінансову стабільність і ліквідність.

На формування, обсяг і структуру кредитного портфеля впливають численні зовнішні та внутрішні чинники, які визначають темпи зростання кредитних вкладень, рівень диверсифікації та якість кредитного портфеля.

Узагальнену систему зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на формування кредитного портфеля банківських установ, представлено на рис. 1.5.

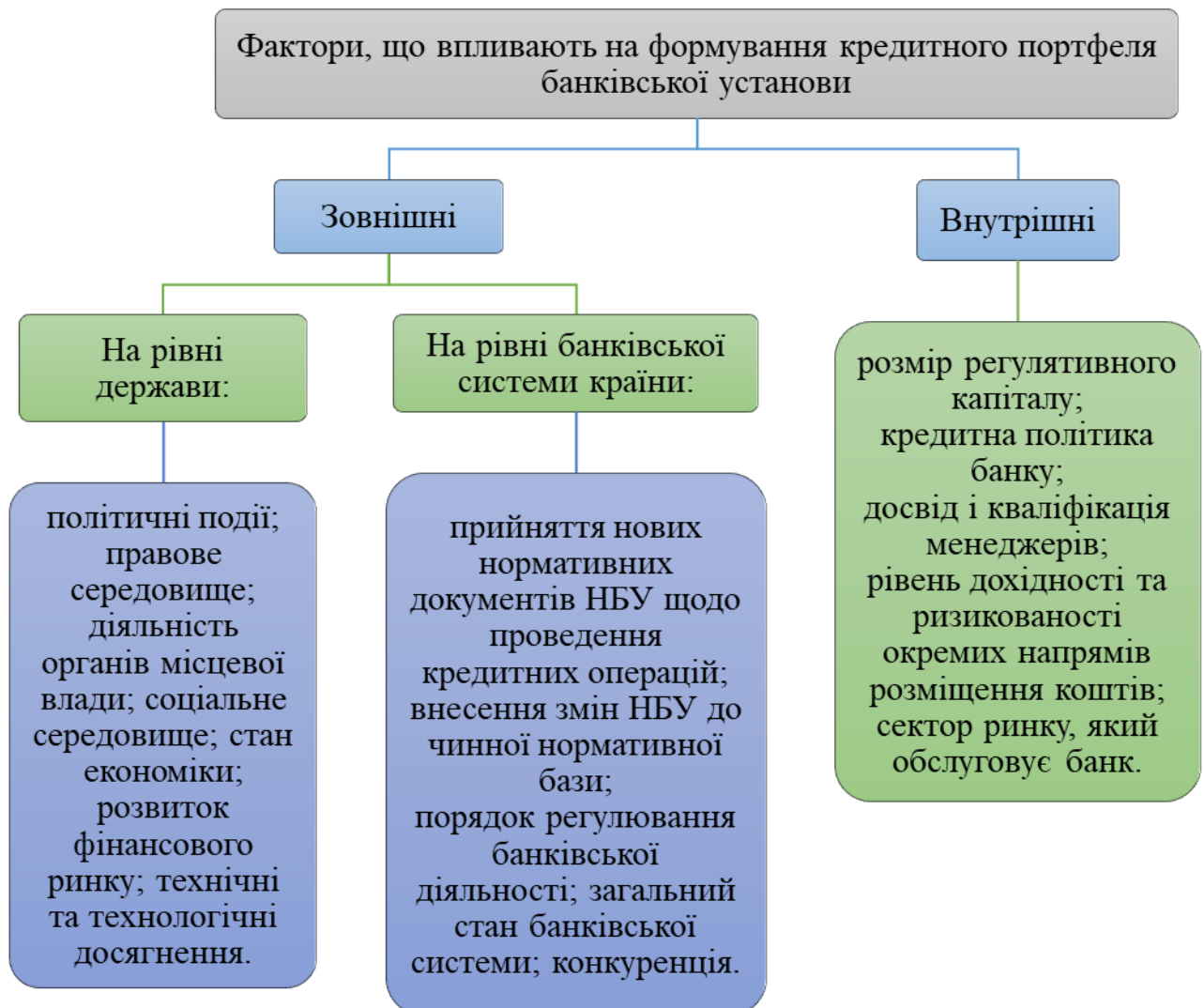

Рис. 1.5. Чинники формування кредитного портфеля банку*

*Джерело: систематизовано автором на основі [12; 27]

Серед зовнішніх факторів основну роль відіграють: політична стабільність, стан економіки, рівень інфляції, податкова та монетарна політика, кон'юнктура фінансового ринку, банківська конкуренція, а також нормативно-правова база, встановлена НБУ.

Серед внутрішніх чинників ключове значення мають: офіційна кредитна політика банку; правила регулювання банківської діяльності; величина капіталу банку; досвід і кваліфікація менеджерів; рівень дохідності різних напрямів розміщення коштів [28, с.147].

Для комерційних банків формування кредитного портфеля має стратегічне значення, адже кредитні операції становлять основу їхніх активних дій і є одним із найприбутковіших, але водночас і найризикованіших напрямів діяльності. Як бачимо, структура кредитного портфеля є динамічною системою, що змінюється під впливом макроекономічних, регуляторних і внутрішньоорганізаційних чинників. Її оптимізація полягає у досягненні збалансованості між дохідністю, ризиком і ліквідністю, що забезпечує стійкий розвиток банку.

Оскільки процес формування кредитного портфеля є складним і багатоступеневим, доцільно виокремити основні етапи, що відображають послідовність дій банку у його створенні та структуризації (рис. 1.6).

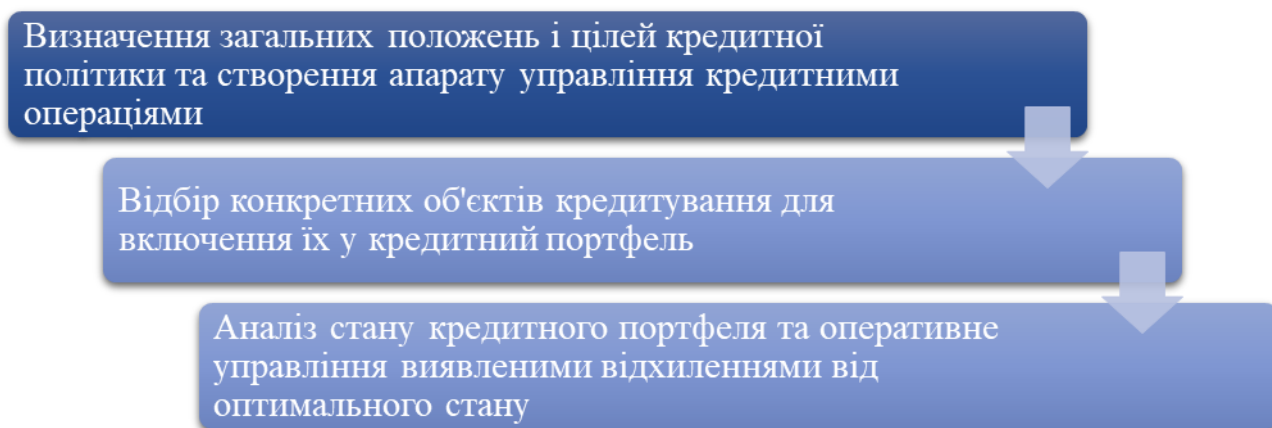

Рис. 1.6. Етапи формування кредитного портфеля банку*

*Джерело: розроблено автором на основі [29, с.112].

Процес формування кредитного портфеля банку охоплює кілька взаємопов'язаних етапів:

1. Визначаються стратегічні засади кредитної політики, принципи та цілі кредитування з урахуванням ризиків, регуляторних вимог і ринкової ситуації. Також формується внутрішня структура управління, відповідальна за організацію кредитних операцій
2. Процесу охоплює аналіз фінансового стану потенційних позичальників, оцінку ризиків і забезпечення для прийняття рішення щодо доцільності надання фінансування. За результатами проведеної оцінки формується структура та склад кредитного портфеля банку.

3. Здійснюється моніторинг і оцінка якості кредитного портфеля з урахуванням показників ризику, доходності та ліквідності. За потреби банк вживає коригувальних заходів – проводить реструктуризацію, продаж проблемних активів чи диверсифікацію портфеля шляхом залучення нових клієнтів.

1.2 Особливості та методи управління кредитним портфелем банку

Управління кредитним портфелем є невід’ємною складовою системи банківського менеджменту. Даний процес являє собою комплекс скоординованих дій, спрямованих на розроблення та побудову такої структури кредитного портфеля, яка забезпечує узгодження коротко- й довгострокових завдань банківської діяльності [30].

Ключова мета управління кредитним портфелем банку полягає в досягненні максимальної прибутковості при збереженні допустимого рівня ризику, що є основним показником його якості [12, с.146].

Узагальнену структуру функцій управління кредитним портфелем банку подано на рис. 1.7.

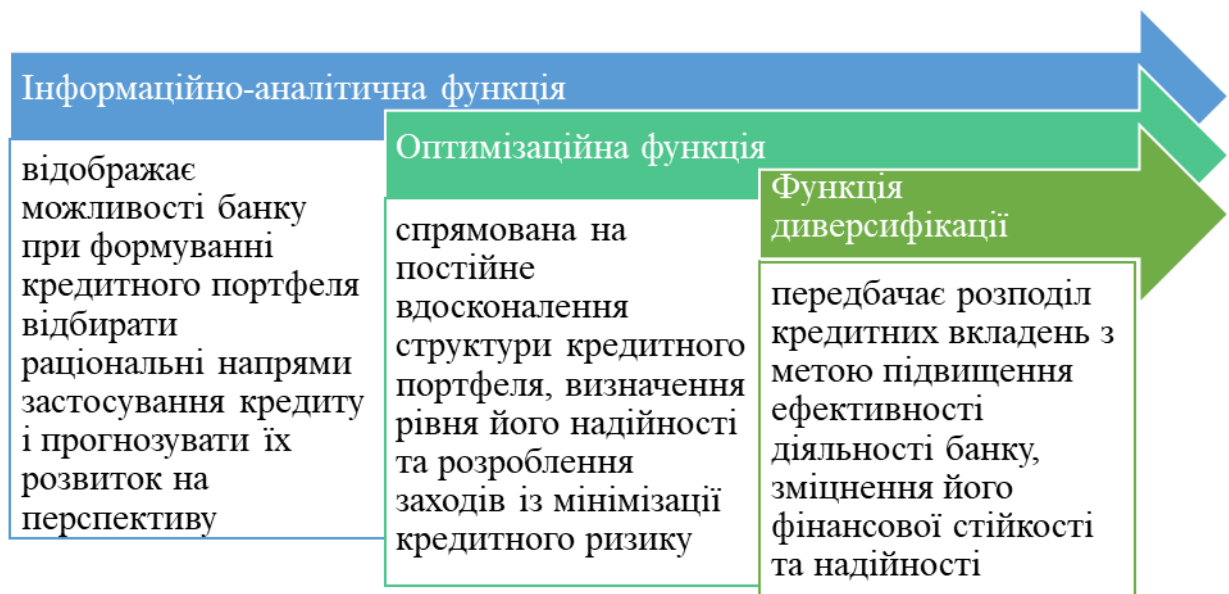

Рис. 1.7. Основні функції управління кредитним портфелем банку*

*Джерело: систематизовано автором на основі [31, с.87]

Зазначені функції взаємопов'язані між собою та утворюють цілісну систему управління кредитним портфелем банку. Їх узгоджене виконання забезпечує ефективне формування, підтримання належної структури та мінімізацію кредитних ризиків, що, своєю чергою, сприяє підвищенню фінансової стійкості й конкурентоспроможності банківської установи.

Основними завданнями управління кредитним портфелем банку є:

- 1) забезпечення максимального рівня дохідності кредитних операцій за умови дотримання прийняттого рівня ризику;
- 2) забезпечення ефективного та зваженого використання кредитних ресурсів банку;
- 3) досягнення оптимального балансу між ростом обсягу банківського портфеля кредитів та темпами покращення його якості;
- 4) виконання всіх вимог та нормативних показників, викладених в інструкціях, розпорядженнях та постановах Національного банку України, у тому числі регламентуючих обсяги кредитних вкладень, максимальні суми кредитів [32, с.131].

Процес управління кредитним портфелем банку охоплює п'ять ключових етапів, представлених на рис. 1.8.

Рис. 1.8. Послідовність етапів управління кредитним портфелем*

**Джерело: складено автором на основі [27, с.6]*

Процес управління кредитним портфелем банку є безперервним і циклічним. На кожному етапі здійснюється оцінка стану портфеля, приймаються управлінські рішення та проводиться їх коригування залежно від ринкової ситуації. Ефективність цього процесу визначається здатністю банку своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, підтримувати належну якість портфеля та забезпечувати стабільний рівень прибутковості.

Особливості управління кредитним портфелем полягають у необхідності врахування впливу зовнішнього середовища, економічної кон'юнктури, регуляторних вимог НБУ та внутрішніх характеристик банку, таких як стратегія розвитку, структура клієнтської бази й рівень капіталізації.

Управління кредитним портфелем банку передбачає використання комплексу методів, які залежать від рівня прийняття управлінських рішень та специфіки поставлених завдань. На етапі формування портфеля ці методи доцільно аналізувати з позиції трирівневої структури управління, що відображає взаємозв'язок і послідовність управлінських дій (рис. 1.9).

Рис. 1.9. Ієрархічні рівні управління кредитним портфелем банку*

**Джерело: складено автором на основі [3]*

Методи управління, що реалізуються на рівні окремого кредитного зобов'язання (позики), включають оцінку кредитоспроможності позичальника, аналіз умов кредиту, побудову раціональної структури позики, належне документальне оформлення, контроль за цільовим використанням коштів і

станом забезпечення, визначення способів гарантування виконання зобов'язань, а також постійний моніторинг і переоцінку кредитної якості [33].

Важливою рисою цих методів є послідовність їх застосування, адже вони відображають основні етапи процесу кредитування [34]. Єдиної уніфікованої методики оцінки кредитоспроможності позичальника не існує, тому вітчизняні банки розробляють власні положення та методики оцінювання, спираючись на рекомендації НБУ. При цьому регулятор надає установам право самостійно визначати додаткові критерії для підвищення точності оцінювання ризику.

Зазначені методи спрямовані на мінімізацію кредитного ризику на кожному етапі кредитного процесу, що дає підстави розглядати управління позицією як важливу складову загальної системи управління кредитним портфелем банку.

На рівні кредитного портфеля комерційні банки України застосовують комплекс методів і заходів, спрямованих на підвищення його стійкості та забезпечення належної якості кредитних активів, а саме:

1. Метод диверсифікації передбачає розподіл кредитного портфеля між широким колом позичальників, що різняться за галузевою, територіальною чи організаційною ознакою. Його застосування потребує зваженого підходу, що базується на статистичному аналізі, прогнозуванні та врахуванні можливостей банку, зокрема рівня професійної підготовки персоналу. Надмірна диверсифікація може мати зворотний ефект – збільшення кредитного ризику, оскільки навіть великі банки не завжди володіють достатньою експертизою для ефективного управління кредитами у різних секторах економіки та регіонах [34].

2. Концентрація кредитного портфеля – це протилежний диверсифікації процес, який полягає у зосередженні кредитних вкладень банку у певних секторах, регіонах чи групах позичальників. Як і диверсифікація, концентрація може мати галузевий, географічний чи портфельний характер.

Під час формування кредитного портфеля доцільно дотримуватися оптимального рівня концентрації, оскільки банки зазвичай спеціалізуються

на певному сегменті ринку та колі позичальників. Водночас надмірна концентрація підвищує рівень кредитного ризику, особливо у випадку зосередження кредитів у найбільш привабливих галузях, таких як енергетика, нафтова промисловість чи нерухомість. Міжнародний досвід свідчить, що саме надмірна концентрація кредитних портфелів неодноразово ставала причиною фінансової нестабільності та банкрутств банків у розвинених країнах [9].

3. Створення резерву під кредитні ризики є одним із ключових методів управління кредитним ризиком на рівні банку. Суть цього методу полягає в акумуляції частини коштів на спеціальних рахунках для покриття збитків у разі неповернення кредитів. Формування резервів виконує функцію самострахування банку, забезпечуючи захист інтересів вкладників, кредиторів та акціонерів, а також підвищує стабільність і надійність банківської системи в цілому [34]. Резерви створюються відповідно до вимог НБУ та залежать від категорії ризику кредитних операцій. Їхньою основною перевагою є можливість швидкого покриття фінансових втрат, тоді як недоліком виступає відволікання частини ресурсів, що знижує ефективність використання капіталу банку [35].

4. Лімітування передбачає визначення граничних обсягів кредитування, що дає змогу контролювати рівень ризику та запобігати надмірній концентрації кредитних вкладень, водночас сприяє диверсифікації портфеля й забезпечує стабільність прибутків банку [34].

5. Залучення достатнього забезпечення кредиту полягає у наявності ліквідної застав, яка гарантує банку повернення позики у разі неплатоспроможності позичальника [35, с.63]. Застава надає банку право, у випадку невиконання боргових зобов'язань, отримати компенсацію за рахунок реалізації заставленого майна.

6. Страхування є ефективним методом управління кредитним ризиком, який передбачає перенесення ризику неплатоспроможності позичальника на страхову компанію в обмін на сплату страхової премії [130]. Страхування

кредитів ґрунтується на визнанні ризику неплатежу, що виникає у процесі кредитування. Основними його формами є:

- делькредерна – коли страхувальником виступає банк, який отримує відшкодування у разі дефолту позичальника;
- гарантійна – коли позичальник страхує застави чи поруки, захищаючи інтереси кредитора [35, с.65].

7. Сек'юритизація передбачає конвертацію кредитних активів у цінні папери, що дозволяє банку передати частину ризиків інвесторам і водночас забезпечити додаткові джерела фінансування. Такі папери емітуються банком або його дочірніми структурами й забезпечуються конкретними активами, тому виплати за ними залежать від погашення кредитів. Цей механізм дає змогу банку конвертувати неліквідні активи на грошові кошти, що підвищує ліквідність і зменшує ризиковість кредитного портфеля [35, с.64].

На рівні банку управління кредитним ризиком здійснюється через застосування таких методів:

- Кредитна політика – визначає стратегічні орієнтири, принципи та умови кредитування, що забезпечують узгодженість між дохідністю портфеля, рівнем ризику та загальною стратегією розвитку банку.
- Ціноутворення на кредити – використовується для компенсації можливих ризиків шляхом формування процентних ставок, які враховують клас позичальника, термін кредиту, забезпечення та ринкові умови.
- Використання кредитних деривативів – дозволяє банку передавати частину кредитного ризику іншим фінансовим установам, знижуючи концентрацію ризиків у власному портфелі.
- Економічні показники – слугують інструментом контролю та оцінки ефективності кредитної діяльності, зокрема аналізу дохідності, ліквідності та рівня простроченої заборгованості.

- Авторизація – передбачає погодження рішень щодо надання кредитів уповноваженими органами банку, що сприяє підвищенню контрольованості кредитного процесу та мінімізації ризиків [33].

Комплексне використання методів на всіх рівнях забезпечує стійкість кредитної діяльності банку, підвищує її ефективність і сприяє збереженню фінансової стабільності установи.

До ключових принципів ефективного управління кредитним портфелем банку належать: системність і комплексність; збалансованість між прибутковістю і ризиком; гнучкість і адаптивність до змін зовнішнього середовища; дотримання вимог регулятора та внутрішніх політик банку.

1.3 Методика оцінки якості кредитного портфеля банку

У процесі управління банківською кредитною діяльністю важливим завданням є системна оцінка якості кредитного портфеля, що дає змогу своєчасно виявляти ризики та забезпечувати стабільність фінансових результатів. Для цього банки використовують комплекс методів і аналітичних інструментів, заснованих на показниках фінансової звітності, економічних коефіцієнтах і статистичних розрахунках.

Залежно від змісту та інструментарію, ці методи поділяють на три групи: методи експертних оцінок, статистичні та аналітичні (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Методи оцінки якості кредитного портфеля банку*

Група	Метод	Зміст та призначення
1	2	3
Методи експертних оцінок	Рейтинговий метод	передбачає розрахунок індивідуального рейтингу позичальника за визначеною банком методикою. На його основі формується висновок про кредитоспроможність клієнта та рівень ризику кредитних операцій.

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
Методи експертних оцінок	Метод «Дерево рішень»	ґрунтується на графічному моделюванні можливих варіантів управлінських рішень і результатів їх реалізації. Дозволяє обрати оптимальну стратегію кредитування з урахуванням рівня ризику.
	Коефіцієнтний аналіз	базується на динамічній оцінці економічних коефіцієнтів, що відображають зміни у фінансовому стані банку й позичальників.
Статистичні методи	Метод «Монте-Карло»	полягає у моделюванні можливих сценаріїв розвитку подій з урахуванням заданих характеристик і ймовірностей. Дозволяє визначити можливі варіанти реалізації проектів і прогнозувати втрати банку.
	Кореляційно-регресійний аналіз	використовується для встановлення взаємозв'язків між ключовими фінансовими показниками та рівнем якості кредитного портфеля. Дає змогу оцінити зміну його структури залежно від макроекономічних чи внутрішніх факторів.
	Скоринговий метод	базується на математичній обробці статистичних даних про позичальників для визначення ймовірності повернення кредиту. Він дозволяє швидко оцінити кредитоспроможність клієнтів і забезпечити об'єктивність прийняття рішень.
	Таксономічний аналіз	застосовується для порівняння банків за багатовимірними статистичними показниками та побудови інтегрального індикатора, що характеризує загальний рівень розвитку кредитного портфеля.
Аналітичні методи	Стрес-тестування	використовується для оцінки чутливості кредитного портфеля до макроекономічних шоків або виняткових подій. Метою є визначення можливих збитків банку за несприятливих сценаріїв розвитку ринку.

*Джерело: складено автором на основі [36, с.279]

Зазначені групи методів мають різне аналітичне спрямування та застосовуються залежно від мети дослідження: методи експертних оцінок дають змогу здійснити якісний аналіз кредитного портфеля на основі професійних суджень і фінансових коефіцієнтів; статистичні методи забезпечують кількісну оцінку ризиків і прибутковості з використанням математичного апарату; аналітичні – дозволяють оцінити чутливість портфеля до змін зовнішніх і внутрішніх факторів.

Методичні підходи дають змогу визначити напрями оцінювання, однак кількісну характеристику якості кредитного портфеля забезпечують саме показники. У наукових джерелах їх поділяють на дві групи: показники ризику (рис. 1.10) та показники дохідності кредитного портфеля (рис. 1.11).

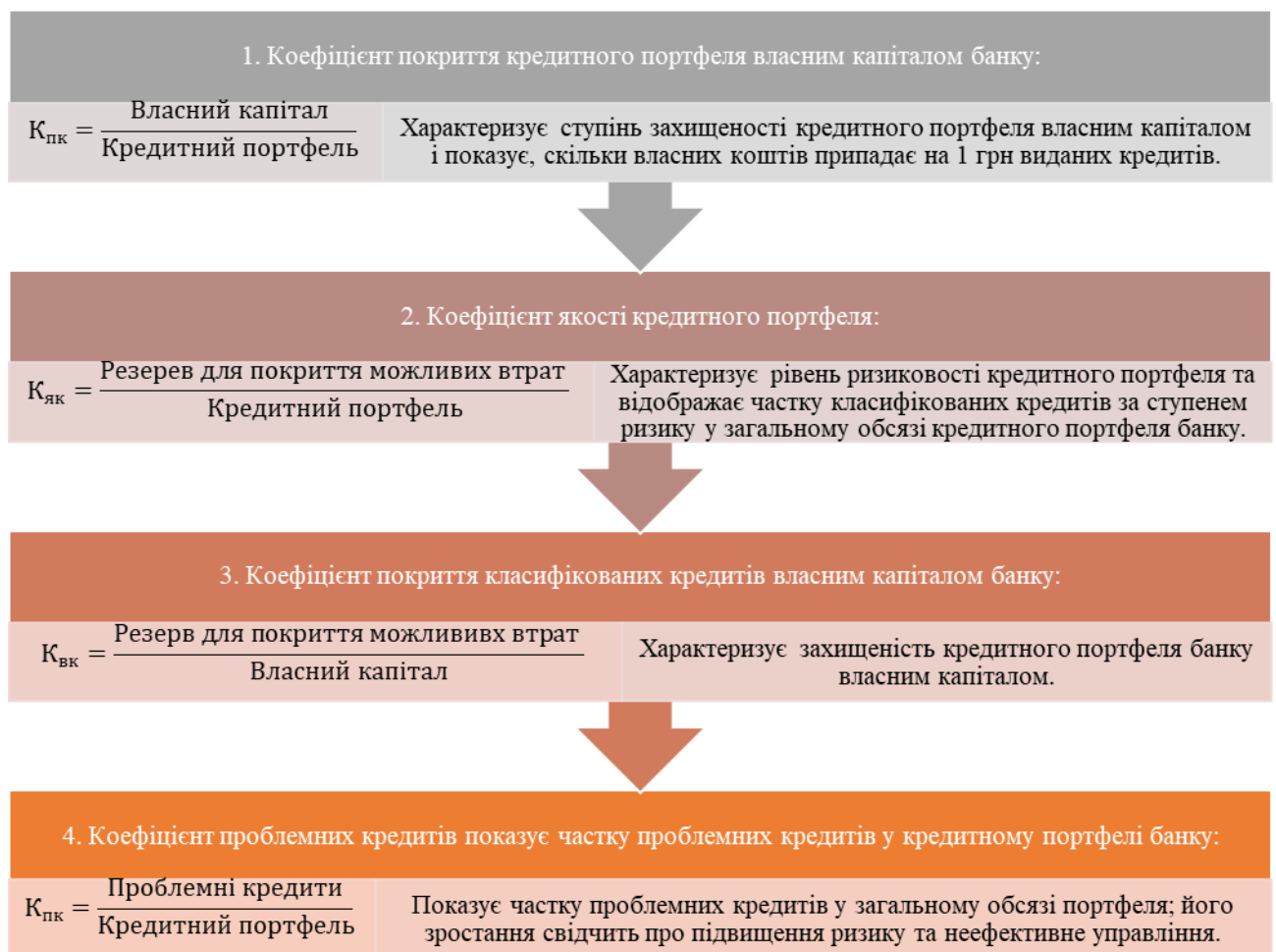

Рис. 1.10. Група показників для оцінки ризику кредитного портфеля*

*Джерело: систематизовано автором на основі [14]

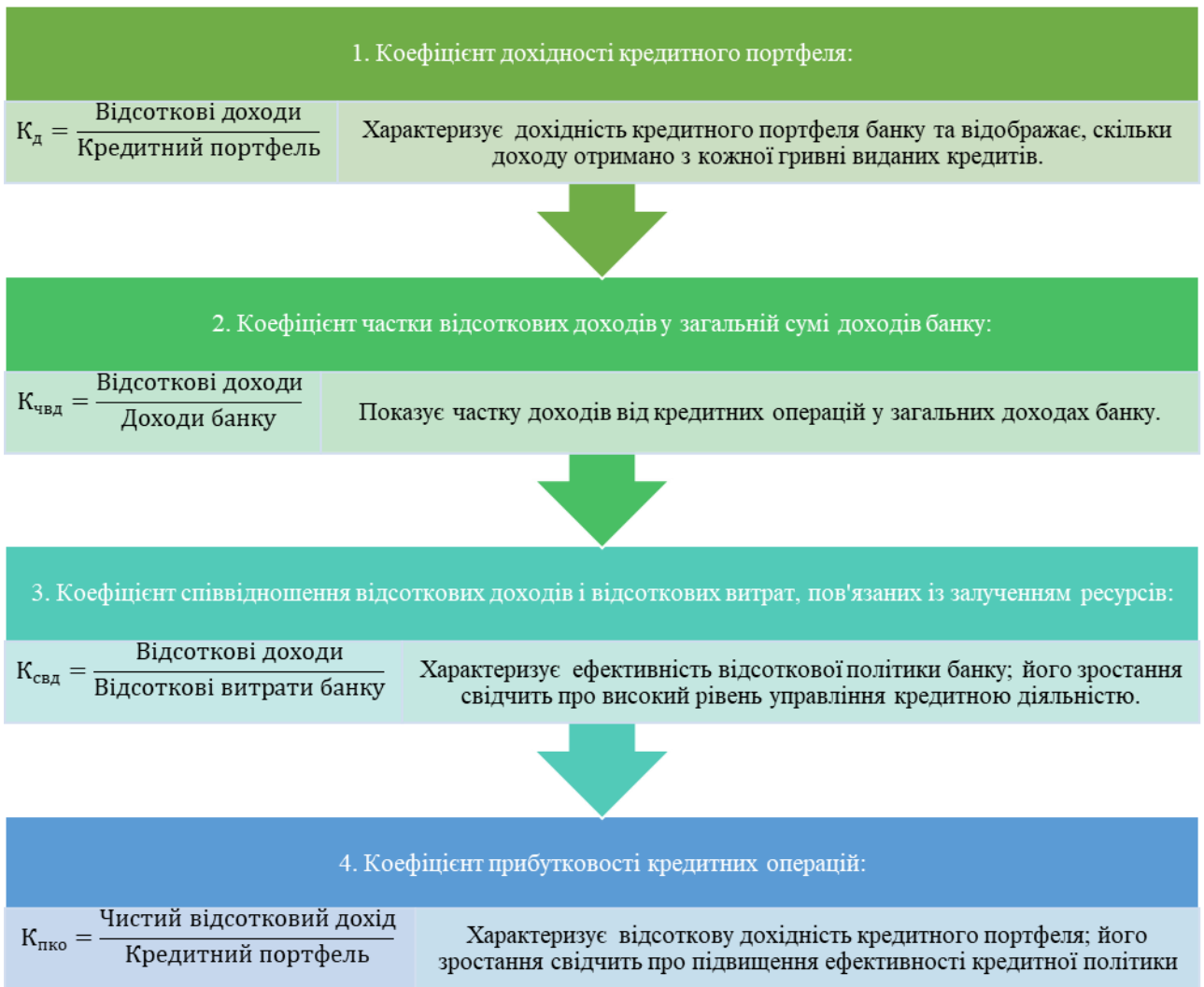

Рис. 1.11. Група показників для оцінки дохідності кредитних операцій*

*Джерело: систематизовано автором на основі [14]

Розрахунок даних показників дає змогу оцінити рівень ризиковості та дохідності кредитного портфеля, визначити сильні та слабкі сторони кредитної діяльності, а також розробити управлінські заходи, спрямовані на підвищення ефективності кредитної політики та зміцнення фінансової стійкості банку.

Висновок по розділу 1

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що кредитний портфель є ключовим елементом активних операцій банку, який визначає рівень його прибутковості, ризиковості та фінансової стійкості. У нормативному

визначенні НБУ кредитний портфель охоплює всі кредити, надані банком із метою отримання прибутку, незалежно від строків, форм чи рівня ризику.

У науковій літературі кредитний портфель трактується не лише як сукупність позик, а і як стратегічний інструмент управління активами, що відображає ефективність кредитної політики банку та якість його фінансового менеджменту. Формування структури кредитного портфеля відбувається під впливом зовнішніх (економічних, правових, політичних) та внутрішніх (організаційних, фінансових, управлінських) факторів. Залежно від обраної стратегії розвитку банк може формувати ризиковий, дохідний або збалансований портфель, що поєднує різні рівні прибутковості та ризику.

Важливе значення має класифікація кредитного портфеля за ступенем диверсифікації, керованості та рівнем ризику, що дає змогу оцінювати ефективність кредитної діяльності та контролювати якість активів. Таким чином, кредитний портфель доцільно розглядати як цілісну систему управління кредитними активами, спрямовану на забезпечення стабільності, прибутковості й ефективного контролю ризиків у діяльності банку.

Ефективність управління кредитним портфелем визначається комплексним застосуванням методів управління кредитним ризиком – диверсифікації, резервування, лімітування, страхування, сек'юритизації, які забезпечують підтримання ліквідності, прибутковості та якості кредитних активів. Ці методи реалізуються на різних рівнях – від управління окремою позикою до стратегічного управління портфелем у межах усього банку.

Отже, системна оцінка якості кредитного портфеля є важливим інструментом управління ризиками, що дозволяє визначити рівень надійності, дохідності та ефективності кредитної діяльності. Поєднання експертних, статистичних та аналітичних методів дає змогу не лише оцінити поточний стан кредитного портфеля, а й виявити тенденції його розвитку, що є підґрунтям для підвищення ефективності управління кредитними ризиками та зміцнення фінансової стабільності банку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»

2.1. Характеристика діяльності АТ «ПУМБ»

Акціонерне товариство «Перший Український Міжнародний Банк» (далі – «Банк», «ПУМБ») є однією з провідних фінансово-кредитних установ України, що стабільно входить до групи системно важливих банків. ПУМБ також уповноважений Національним банком України на зберігання готівки [37, с.2], що підтверджує його високий рівень надійності, фінансової стійкості та відповідності вимогам регулятора.

Банк засновано 20 листопада 1991 року, а свою діяльність він розпочав у квітні 1992 року, ставши одним із перших універсальних комерційних банків незалежної України [38].

У грудні 2010 року Національний банк України надав дозвіл на реорганізацію Донгорбанку шляхом його приєднання до ПУМБ, а 16 липня 2011 року відбулося повне операційне злиття установ. Це дозволило значно розширити клієнтську базу, збільшити капіталізацію та посилити позиції банку на фінансовому ринку.

У 2015 році ПУМБ став правонаступником усіх прав та зобов'язань АТ «Банк Ренесанс Капітал», а у 2016 році завершено державну реєстрацію його приєднання до ПУМБ. Таким чином, банк консолідував активи, клієнтську базу та кредитний портфель обох установ, підвищивши ефективність операційної діяльності [38].

Найвищим органом управління банку є Загальні збори акціонерів, які визначають стратегію розвитку установи. Контроль за діяльністю правління здійснює Наглядова рада, а виконавчу владу – Правління банку, очолюване Сергієм Черненком (з жовтня 2012 року).

Станом на 31 грудня 2024 року структура власності АТ «ПУМБ» має такий вигляд [39, с.3]:

- СКМ ФІНАНС володіє 92,3 % акціонерного капіталу,
- SCM HOLDINGS LIMITED (Кіпр) – 7,7 % акціонерного капіталу.

Схематичну структуру власності ПУМБ станом на 1 січня 2025 року подано на рисунку 2.1.

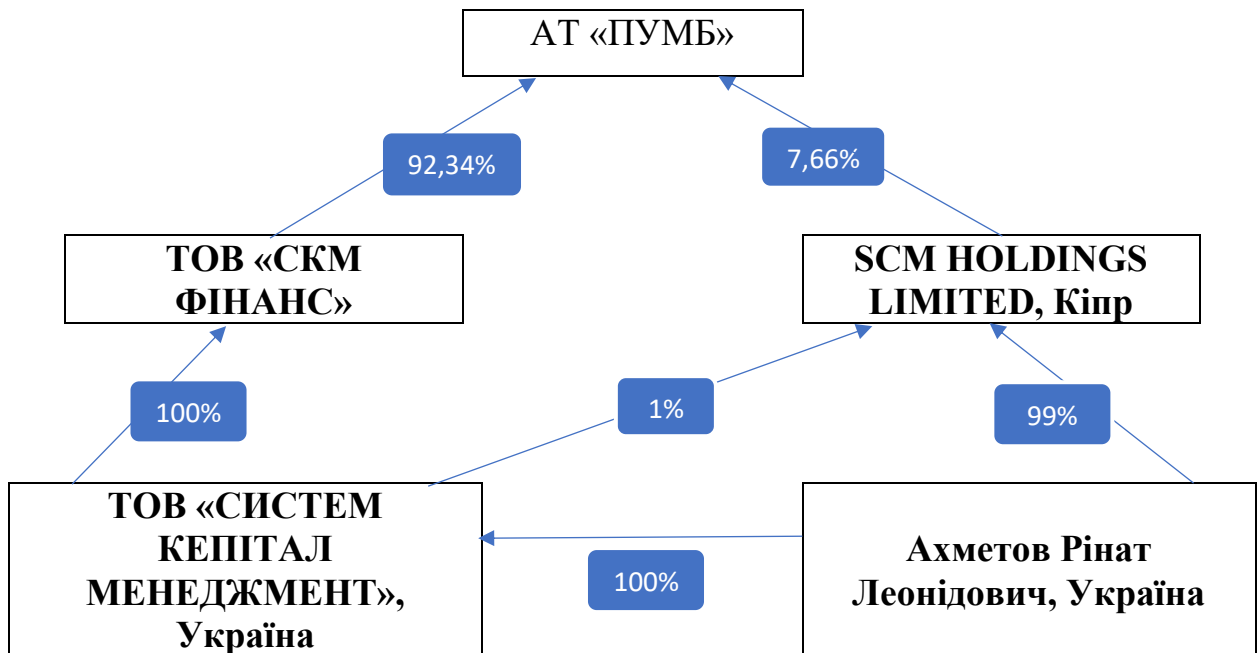

Рис. 2.1. Схематична структура власності АТ «ПУМБ» на 01.01.2025 р.

**Джерело: систематизовано автором на основі [39, с.4]*

Фактичний контроль над банком здійснює Рінат Леонідович Ахметов.

Юридична адреса банку: вул. Андріївська, 4, м. Київ, Україна.

ПУМБ є універсальним банком, який обслуговує корпоративний сектор, підприємства малого та середнього бізнесу, а також фізичних осіб.

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» та ліцензії, виданої Національним банком України, ПУМБ здійснює:

- залучення депозитів від фізичних і юридичних осіб;
- ведення поточних рахунків клієнтів і банків;
- розміщення залучених коштів від власного імені;
- надання гарантій, поручительств і банківських зобов'язань;
- операції з цінними паперами, валютними цінностями, деривативами;

- інвестиційну, депозитарну діяльність та послуги з оренди сейфів;
- емісію власних цінних паперів і банківських карток [38].

Банк входить до ТОП-10 банків України за обсягом активів, кредитного портфеля, власного капіталу, коштів корпоративних клієнтів та депозитів фізичних осіб.

Основна мета діяльності банку – досягнення позицій сучасного, універсального та конкурентоспроможного фінансового інституту, здатного задовольняти потреби клієнтів у високоякісних банківських і фінансових послугах [38].

ПУМБ є членом Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з 2 вересня 1999 року (реєстраційне свідоцтво №102 від 6 листопада 2012 року) [40].

У межах співпраці з Фондом банк виконує функції банку-агента, здійснюючи виплати вкладникам неплатоспроможних установ, таких як «Фідобанк», «Хрещатик», «Михайлівський», «ІнтегралБанк», «Фінанси та Кредит», на загальну суму понад 1,8 млрд грн.

Крім того, ПУМБ активно розвиває платіжну інфраструктуру. Ще у 2006 році банк ініціював створення спільної об'єднаної мережі банкоматів «Радіус», у межах якої виступає процесинговим центром. До мережі входять понад 2000 банкоматів 36 банків-партнерів, що забезпечує клієнтам швидкий і зручний доступ до коштів по всій території України [38].

Діяльність у період воєнного стану. З початку повномасштабного вторгнення росії ПУМБ продемонстрував високу стійкість і соціальну відповідальність. Незважаючи на руйнування частини інфраструктури, банк жодного разу не припиняв операційної діяльності. Платежі здійснювалися у режимі 24/7, а відділення оперативно відновлювали роботу після деокупації регіонів (Чернігів, Ірпінь, Херсон тощо).

Станом на 31 грудня 2024 року мережа банку налічувала 5 регіональних центрів та 218 відділень (проти 215 у 2023 році). Для зручності клієнтів створено зони самообслуговування, облаштовані терміналами та безкоштовним Wi-Fi, а також зони 24/7 у 111 відділеннях [37, с.3].

Під час війни ПУМБ надав кредитні канікули, знизив комісії, розширив дистанційні канали обслуговування і зберіг умови користування картковими продуктами (зокрема, програмою «всеКАРТА»). Банк продовжував виконувати зобов'язання перед клієнтами та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, здійснюючи компенсаційні виплати вкладникам неплатоспроможних банків.

З початку війни банк профінансував бізнес на 81,4 млрд грн, ставши одним із найактивніших учасників державної програми «Доступні кредити 5-7-9». Особливу увагу ПУМБ приділяє агросектору, забезпечуючи фінансування польових робіт та відновлення агропідприємств [41, с.11].

Банк активно впроваджує інноваційні технології кредитування, зокрема попереднє схвалення кредитних пропозицій для клієнтів малого бізнесу, що дозволяє отримати фінансування без пакету документів. У 2024 році клієнтам надано понад 2 млрд грн нових кредитних лімітів і понад 1 млрд грн збільшених лімітів для діючих позичальників [38].

Соціальна та оборонна підтримка. ПУМБ послідовно реалізує соціальну місію підтримки Збройних Сил України та співробітників банку.

У 2024 році банк інвестував понад 150 млн грн у допомогу ЗСУ, Нацгвардії, ГУР, а загальна сума підтримки з початку війни перевищила 313 млн грн. Кошти спрямовувались на закупівлю бронетехніки, дронів, амуніції, ліків та пального. Частина інкасаторських броньовиків ПУМБ використовуються для евакуації поранених і доставки гуманітарних вантажів [37, с.18].

Банк також надає матеріальну допомогу співробітникам, які постраждали внаслідок бойових дій, забезпечує надбавки тим, хто працює у небезпечних регіонах, та підтримує родини загиблих [37, с.31-32].

Визнання та нагороди. У 2024 році ПУМБ здобув 6 перемог на церемонії «25 провідних банків України», у тому числі за найкращі зарплатні проекти, обслуговування фізичних осіб та інноваційні рішення [37, с.4].

Банк увійшов до ТОП-10 найбільш цифровізованих компаній України за версією Forbes Ukraine та KPMG, а мобільний застосунок ПУМБ Online визнано одним із найзручніших серед українських банків.

Міжнародне визнання підтверджено фіналом премії «Partnership for Sustainability Award 2024» за проєкт соціальної інтеграції ветеранів «Жити назустріч», а також нагородами PSM Awards та Banker Awards 2024 у номінаціях «Кращий кредитний продукт для бізнесу», «Кращий цифровий банк» та «Інноваційний мобільний застосунок» [41, с.17-18].

Місією АТ «ПУМБ» є забезпечення клієнтів сучасними та високоякісними банківськими послугами, орієнтованими на індивідуальні потреби кожного. Банк прагне не лише підтримувати, а й постійно вдосконалювати рівень сервісу, впроваджуючи інноваційні технологічні рішення та підвищуючи ефективність бізнес-процесів. Основний акцент діяльності робиться на розвитку культури клієнтоорієнтованості, якості обслуговування та створенні довгострокових партнерських відносин із клієнтами [41, с.18].

Результати економічної діяльності. Основні показники фінансово-економічної діяльності АТ «ПУМБ» узагальнено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні фінансові показники діяльності ПУМБ за 2022-2024 рр., млн грн*

Показники діяльності	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Темп приросту, %	
				2023/2022	2024/2023
Активи	111 974	153 335	186 583	36,94	21,68
Власний капітал	11 696	17 390	22 193	48,68	27,62
Зобов'язання	100 278	135 945	164 390	35,57	20,92
Операційний дохід	15 132	15 721	17 772	3,89	13,05
Чистий процентний дохід	10 154	12 365	14 650	21,77	18,48
Чистий комісійний дохід	2 021	2 144	2 161	6,09	0,79
Операційні витрати	-5 278	-7 044	-9 210	33,46	30,75
Чистий прибуток	-398	3 955	3 942	-1093,72	-0,33
Витрати зі сплати податку на прибуток/Доходи від повернення податку	88	-4 282	-4 191	-4965,91	-2,13

*Джерело: розраховано автором на основі [41, с.21-22; 42-43, с.1-2]

За результатами 2022 року Банк зазнав чистого збитку у розмірі 398 млн грн, що пояснюється макроекономічною нестабільністю та підвищеними кредитними ризиками.

Водночас уже у 2023 році АТ «ПУМБ» продемонстрував суттєве покращення результатів діяльності: активи зросли на 36,9% і становили 153 335 млн грн, а зобов'язання збільшилися на 35,6%, до 135 945 млн грн. Власний капітал зріс на 48,7% – до 17 390 млн грн, що свідчить про зміцнення фінансової стійкості установи. Операційний дохід збільшився на 3,9%, до 15 721 млн грн, а чистий процентний дохід зріс на 21,8%, до 12 365 млн грн. Позитивна динаміка спостерігалась і за комісійним доходом, який зріс на 6,1%. За підсумками 2023 року банк отримав чистий прибуток у 3 955 млн грн попри значні податкові виплати (4 282 млн грн). За результатами цього року АТ «ПУМБ» увійшов до Топ-5 найбільших платників податків у банківському секторі України, що підтверджує його провідні позиції у галузі [42, с.94].

У 2024 році ПУМБ продовжив зміцнювати свої позиції на фінансовому ринку. Активи зросли ще на 21,7%, до 186 583 млн грн, а зобов'язання – на 20,9%, до 164 390 млн грн. Власний капітал збільшився на 27,6%, досягнувши 22 193 млн грн, що відображає стабільне зростання капітальної бази банку. Операційний дохід зріс на 13,1%, до 17 772 млн грн, чистий процентний дохід – на 18,5%, до 14 650 млн грн, тоді як чистий комісійний дохід залишився майже незмінним – 2 161 млн грн (+0,8%). Незважаючи на збільшення операційних витрат на 30,8%, до 9 210 млн грн, банк завершив рік із чистим прибутком у 3 942 млн грн. За підсумками 2024 року АТ «ПУМБ» посів четверте місце серед найбільших платників податків у банківському секторі України, що підкреслює його вагомий внесок у формування державного бюджету [41, с.16].

Для забезпечення стабільності функціонування, підвищення надійності та мінімізації ризиків АТ «ПУМБ» суворо дотримується вимог Національного банку України щодо виконання пруденційних нормативів, які визначають рівень ліквідності та достатності капіталу.

Аналіз основних показників, установлених нормативними документами НБУ наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Пруденційні нормативи діяльності АТ «ПУМБ» на 01.01.2025 р.*

№	Показник	Норматив	2024 р.
Н1, млн грн	мінімального розміру регулятивного капіталу	≥ 200	16 997
Нрк, %	норматив достатності регулятивного капіталу	$\geq 8,5$	16,27
Нк1, %	норматив достатності капіталу 1 рівня	$\geq 7,5$	16,27
Нок1, %	норматив достатності основного капіталу 1 рівня	$\geq 5,625$	16,27
LCRвв, %	коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами	≥ 100	186,3
LCRів, %	коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті	≥ 100	338,5
NSFR, %	коефіцієнт чистого стабільного фінансування	≥ 100	178,7

*Джерело: систематизовано автором на основі Додатку Б.1

За даними табл. 2.2, усі основні нормативи, що характеризують фінансову стабільність і надійність АТ «ПУМБ» станом на 01.01.2025 року виконувалися з істотним запасом порівняно з мінімальними вимогами Національного банку України.

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку становив 16 997 млн грн, що значно перевищує встановлену НБУ норму у 200 млн грн і свідчить про високу капіталізацію та фінансову стійкість установи. Високі значення нормативів достатності капіталу (Нрк, Нк1, Нок1) – підтверджують фінансову спроможність Банку ефективно покривати ризики власними коштами. Коефіцієнти ліквідності (LCRвв – 186,3%, LCRів – 338,5%) та стабільного фінансування (NSFR – 178,7%) перевищують нормативи майже вдвічі чи більше, що свідчить про збалансованість структури активів і пасивів, а також високу здатність банку виконувати свої зобов'язання навіть за стресових умов.

2.2. Динаміка та структура кредитного портфелю банку і фактори, що на них впливають

Кредитний портфель посідає провідне місце в структурі активів банку, оскільки саме кредитні операції формують основну частину його доходів і водночас є джерелом підвищених ризиків. Тому аналіз динаміки та структури кредитного портфеля є важливим інструментом оцінки ефективності кредитної політики, виявлення тенденцій у розвитку кредитування та визначення чинників, що впливають на його якість і прибутковість.

Для забезпечення об'єктивності дослідження динаміка та структура кредитного портфеля АТ «ПУМБ» аналізуються за валовими показниками (до вирахування резервів під очікувані кредитні збитки) аби відобразити реальні масштаби кредитування і простежити їх вплив на фінансові результати банку.

Для оцінки ефективності кредитної діяльності ПУМБ проаналізуємо зміни обсягу кредитного портфеля у 2022-2024 роках (рис. 2.2).

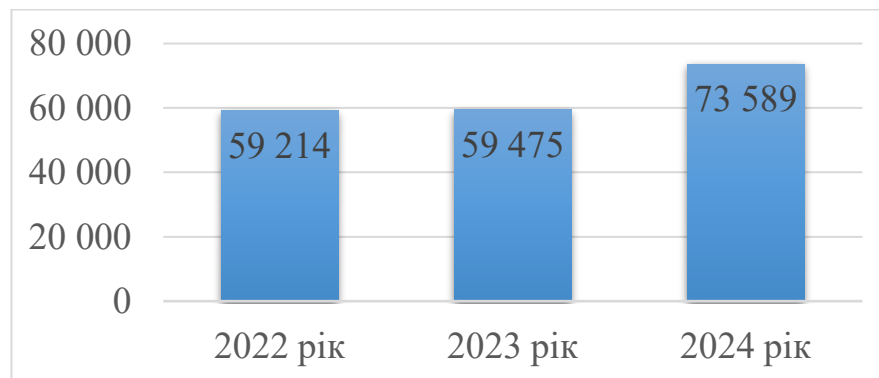

Рис. 2.2. Динаміка загального обсягу кредитного портфеля АТ «ПУМБ» у 2022-2024 рр., млн грн*

*Джерело: розроблено автором на основі [41, с.47; 42, с.30; 43, с.33]

Упродовж аналізованого періоду спостерігається поступове зростання обсягів кредитного портфеля банку. Якщо у 2022 році його величина становила 59 214 млн грн, то у 2023 році вона дещо збільшилася до 59 475 млн грн, що свідчить про стабілізацію кредитної активності після складного воєнного періоду. Найбільш помітне зростання зафіксовано у 2024 році, коли кредитний портфель зріс до 73 589 млн грн, або на 23,7 % порівняно з попереднім роком.

Така динаміка свідчить про активізацію кредитної діяльності Банку та розширення клієнтської бази.

Для визначення пріоритетних напрямів кредитування проаналізуємо структуру кредитного портфеля за групами позичальників (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка та структура кредитного портфеля АТ «ПУМБ» за категоріями позичальників у 2022-2024 рр., млн грн

Категорії позичальників	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, +/-		Темп приросту, %	
				2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Кредити корпоративним клієнтам	40 916	46 478	54 385	5 562	7 907	13,59	17,01
Кредити фізичним особам	18 298	12 997	19 204	-5 301	6 207	-28,97	47,76

**Джерело: розраховано автором на основі [41, с.47; 42, с.30; 43, с.33]*

Як показано в таблиці 2.3, у структурі кредитного портфеля банку домінують кредити корпоративним клієнтам, частка яких значно перевищує обсяги кредитування фізичних осіб. У 2023 році скорочення роздрібного кредитування на 28,97% було зумовлене воєнними ризиками та жорсткою монетарною політикою НБУ, що стримувала попит на кредити. Водночас корпоративне кредитування зросло на 13,6%, відображаючи підтримку бізнесу та адаптацію економіки до нових умов. У 2024 році простежується поживлення кредитної активності в обох сегментах: обсяг кредитів корпоративним клієнтам зріс на 17,01%, а фізичним особам – на 47,76%. Такі зміни зумовлені пом'якшенням політики регулятора, що сприяло розширенню доступу до фінансування та поступовому відновленню економічної активності.

Відповідно до рис. 2.3, частка кредитів корпоративним клієнтам у структурі портфеля ПУМБ зросла з 69,1 % у 2022 році до 78,15 % у 2023 році.

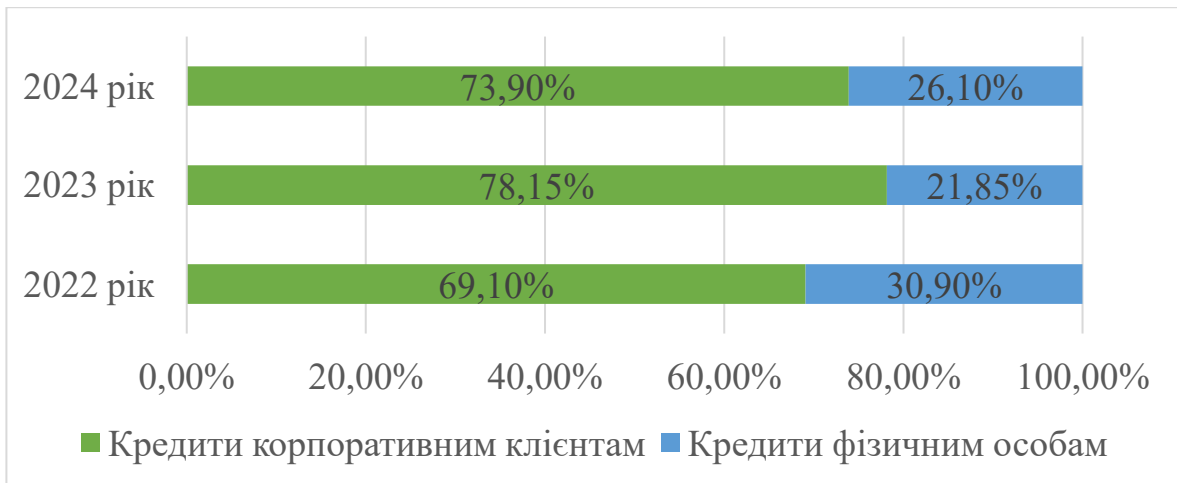

Рис. 2.3. Питома вага кредитів за групами позичальників у кредитному портфелі АТ «ПУМБ» у 2022-2024 рр.*

*Джерело: розраховано автором за даними [41, с.47; 42, с.30; 43, с.33]

Вже у 2024 році частка корпоративного кредитування скоротилася до 73,9 %, тоді як обсяг роздрібних кредитів зріс до 26,1 %. Такі зміни пов'язані зі зниженням облікової ставки та пом'якшенням монетарних умов, що сприяло здешевленню кредитних ресурсів і сприяло диверсифікації кредитного портфеля.

Для поглибленого аналізу структури корпоративного сегмента розглянемо динаміку його складових (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка та структура корпоративного кредитного портфеля АТ «ПУМБ» у 2022-2024 рр., млн грн*

Елементи корпоративного кредитного портфеля	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, +/-	Темпи приросту, %
				2024/2022	2024/2022
Кредити корпоративним клієнтам	39 275	44 724	51 863	12 588	32,05
Фінансовий лізинг	1 640	1 754	2 523	883	53,84

*Джерело: розраховано автором на основі [41, с.47; 42, с.30; 43, с.33]

Загалом обсяги кредитів корпоративним клієнтам протягом 2022-2024 років демонструють стабільну позитивну динаміку. Зокрема, їх обсяг зріс із 39 275 млн грн у 2022 році до 51 863 млн грн у 2024 році, що відповідає темпу приросту

32,05 %. Водночас обсяги фінансового лізингу збільшилися на 53,84 %, що свідчить про зростання попиту на альтернативні форми фінансування бізнесу.

Для оцінки тенденцій у роздрібному кредитуванні проаналізуємо структуру портфеля кредитів фізичним особам за основними продуктами (рис. 2.4).

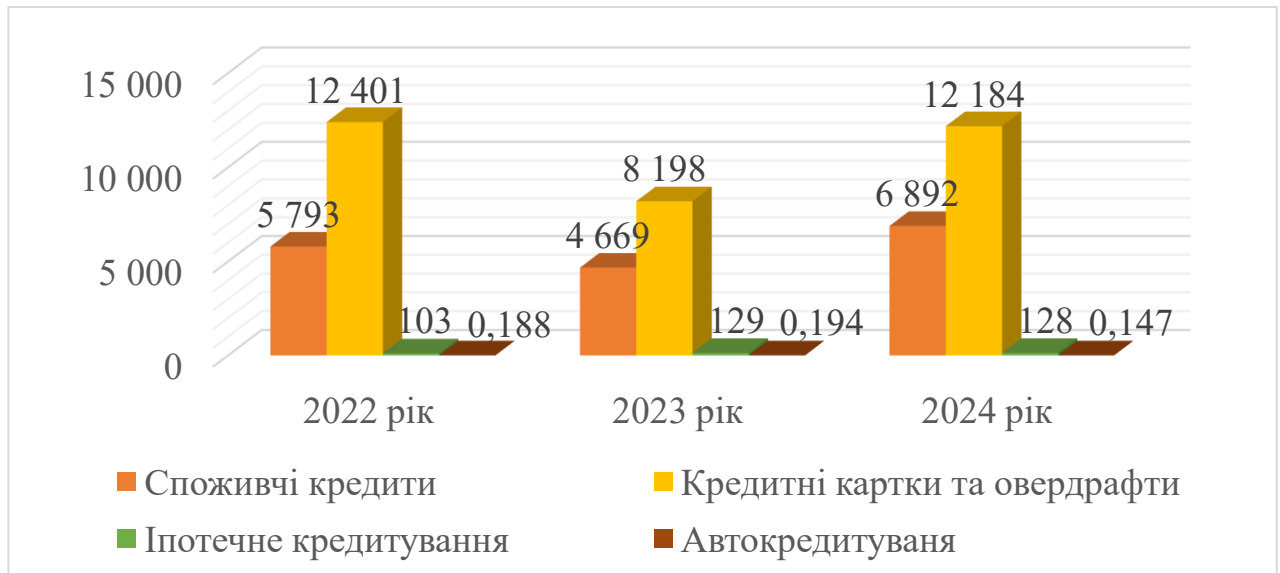

Рис. 2.4. Структура роздрібного кредитного портфеля АТ «ПУМБ»

*Джерело: розроблено автором на основі [41, с.47; 42, с.30; 43, с.33]

Провідне місце у структурі роздрібного кредитного портфеля посідають кредитні картки та овердрафти, які формують основний обсяг роздрібного кредитування банку. Частка споживчих кредитів також зросла у 2024 році. Натомість обсяги іпотечного та автокредитування залишаються незначними через високі ризики довгострокового кредитування в умовах воєнного часу.

Для оцінки диверсифікації кредитного портфеля ПУМБ проаналізуємо його структуру за галузями економіки (рис. 2.5).

Таблиця 2.5

Структура кредитного портфеля АТ «ПУМБ» за галузями економіки*

Галузі економіки	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Питома вага, %			Абсолютне відхилення	
				2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Фізичні особи	18 298	12 997	19 204	30,9	21,9	26,1	-5301	6207
Хімічна галузь	466	686	1 555	0,8	1,2	2,1	220	869

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Торгівля та агентські послуги	13 211	16 452	18 550	22,3	27,7	25,2	3241	2098
С/г та харчова промисловість	12 784	15 764	15 942	21,6	26,5	21,7	2980	178
Транспорт, послуги зв'язку, інфраструктура	2 694	3 900	4 784	4,5	6,6	6,5	1206	884
Будівництво та нерухомість	2 717	2 213	2 880	4,6	3,7	3,9	-504	667
Металургія	1 554	1 804	2 821	2,6	3,0	3,8	250	1017
Гірничо-видобувна галузь та енергетика	2 753	2 562	2 558	4,6	4,3	3,5	-191	-4
Небанківські фінансові установи	106	82	1 616	0,2	0,1	2,2	-24	1534
Машинобудування	3 112	1144	1 124	5,3	1,9	1,5	-1968	-20
Переробка деревини	715	879	1 016	1,2	1,5	1,4	164	137
Інше	803	992	1 539	1,4	1,7	2,1	189	547
Всього	59 214	59 475	73 589	100	100	100	261	14 114

**Джерело: розраховано автором на основі [41, с.59; 42, с.42; 43, с.45]*

Як свідчать дані табл. 2.5, у структурі кредитного портфеля ПУМБ провідні позиції займають кредити фізичним особам, підприємствам торгівлі та агропромислового комплексу. Сукупно ці три категорії забезпечують понад 70 % загального обсягу кредитів банку. У 2024 році найбільшу питому вагу в портфелі займають кредити підприємствам торгівлі та агентських послуг (25,2 %), а також харчової промисловості й сільського господарства (21,7 %). Протягом досліджуваного періоду спостерігалось стале зростання кредитування підприємств транспортної та інфраструктурної сфери – їхня частка збільшилася з 4,5 % до 6,5 %. Водночас деяке скорочення відбулося у машинобудівній галузі – на 1 918 млн грн, а також у металургії – на 41 млн грн, що зумовлено воєнними ризиками та зменшенням обсягів виробництва в цих секторах.

Додаткова інформація про структурні особливості та рівень концентрації кредитного портфеля АТ «ПУМБ» наведена у Звітах керівництва за 2023-2024 роки. Згідно зі звітом за 2023 рік, близько чверті клієнтського кредитного портфеля становили кредити у вільно конвертованих валютах. Основними позичальниками за такими кредитами були великі корпоративні клієнти, що підвищувало чутливість банку до валютного та кредитного ризиків у разі відсутності стабільних валютних надходжень у частини позичальників. При цьому заборгованість 20 найбільших клієнтів формувала 13 % портфеля (проти 16 % у 2022 році), що свідчить про зниження концентрації ризику та достатній рівень диверсифікації [42, с.84].

У 2024 році частка валютних кредитів зменшилася до приблизно 20 % загального обсягу портфеля. Близько третини цієї заборгованості припадало на підприємства реального сектору, переважно великі корпорації. Незважаючи на збереження окремих валютних ризиків через відсутність зовнішньої виручки у частини клієнтів, рівень концентрації кредитного портфеля залишався стабільним: заборгованість 20 найбільших позичальників, як і роком раніше, становила близько 13 %, що свідчить про ефективне управління структурою портфеля [41, с.8].

За результатами аналізу динаміки та структури кредитного портфеля ПУМБ, можна зазначити, що його формування визначається поєднанням зовнішніх і внутрішніх чинників. Для розкриття специфіки кредитної діяльності банку доцільно виділити основні фактори, які впливають на динаміку, структуру та якість кредитного портфеля, зокрема:

- Макроекономічна ситуація в Україні. Дія воєнних ризиків, зниження ділової активності підприємств у прифронтових регіонах, інфляційний тиск і коливання валютного курсу мали значний вплив на формування кредитного Банку. У періоди нестабільності банк зосереджував кредитування у більш стійких галузях – торгівлі, аграрному секторі та харчовій промисловості, знижуючи ризиковість портфеля.

- Монетарна політика Національного банку України. Високий рівень облікової ставки у 2022-2023 рр. обмежував попит на кредити, особливо у роздрібному сегменті. У 2024 році, із поступовим пом'якшенням монетарних умов, Банк активізував кредитування фізичних осіб і малого бізнесу, що сприяло зростанню портфеля.

- Регуляторні вимоги НБУ та пруденційні нормативи. Дотримання нормативів достатності капіталу, ліквідності та концентрації кредитних ризиків забезпечувало фінансову стійкість ПУМБ і дозволяло нарощувати обсяги кредитування без підвищення ризикового навантаження.

- Галузева структура економіки та пріоритети банку. Банк зберіг акцент на кредитуванні підприємств торгівлі, аграрного бізнесу та харчової промисловості – секторів, що характеризуються високою оборотністю коштів і здатністю швидко відновлюватися після кризових періодів.

- Валютна структура кредитного портфеля. Близько 20 % кредитного портфеля Банку було сформовано валютними кредитами, що зумовлює чутливість банку до валютних коливань, особливо серед позичальників без валютних надходжень, однак водночас підвищує дохідність активів у стабільні періоди [41, с.8].

- Внутрішня стратегія управління ризиками. ПУМБ постійно вдосконалює процеси оцінки кредитоспроможності, упроваджує цифрові рішення для скорингу клієнтів, тим самим підвищує якість моніторингу портфеля.

- Конкурентне середовище банківського сектору. Висока конкуренція з боку провідних банків стимулювала ПУМБ розширювати лінійку продуктів для бізнесу та населення, пропонуючи гнучкі умови кредитування, що дозволило банку зміцнити позиції у сегменті малого та середнього бізнесу і роздрібного кредитування.

- Реалізація державних програм підтримки бізнесу. Активне залучення ПУМБ до державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» стало

вагомим чинником зростання кредитування. Участь банку в цій ініціативі сприяла розширенню фінансування малого та середнього бізнесу, підтримці підприємницької активності та зміцненню позицій ПУМБ як надійного партнера держави у відновленні економіки.

2.3. Оцінка управління кредитним портфелем банку АТ «ПУМБ»

Ефективність управління кредитним портфелем визначається здатністю банку своєчасно ідентифікувати, вимірювати, контролювати та мінімізувати ризики, що виникають у процесі кредитування. З цією метою ПУМБ здійснює систематичний моніторинг структури та якості кредитного портфеля, рівня простроченої заборгованості, а також концентрації кредитів за галузями економіки, строками, видами забезпечення та групами позичальників.

Управління якістю кредитного портфеля здійснюється Банком через застосування внутрішньої системи рейтингування позичальників [41, с.57]. Рейтинг кожного позичальника визначається з урахуванням його поточного фінансового стану, історії взаємодії з банком і галузевих ризиків. Ці результати використовуються для встановлення лімітів кредитування, коригування цінових умов і розрахунку резервів за очікуваними збитками відповідно до вимог МСФЗ 9. Регулярний перегляд рейтингів дозволяє оперативно реагувати на зміни у фінансовому стані позичальників і мінімізувати ймовірність втрат.

Рейтинг позичальника – юридичної особи визначається Банком на основі внутрішньої рейтингової моделі, яка дозволяє класифікувати клієнтів за рівнем кредитоспроможності:

- Високий рейтинг за внутрішньою рейтинговою моделлю отримують компанії зі зростаючими обсягами діяльності, стабільною фінансовою моделлю, незначною залежністю від зовнішнього фінансування та ефективним менеджментом. Такі позичальники мають відмінну кредитну історію й мінімальний ризик невиконання зобов'язань; до цієї категорії також належать угоди, повністю забезпечені депозитами.

- Стандартний рейтинг присвоюється підприємствам із стабільними показниками роботи, середньою ефективністю та помірним рівнем зовнішнього фінансування. Їхні ринкові позиції є сталими, а кредитна історія – переважно позитивною, з незначними технічними затримками.

- Рейтинг нижче стандартного характеризує позичальників із нестійкими фінансовими результатами, високою залежністю від зовнішніх джерел капіталу та підвищеною ймовірністю прострочення зобов'язань. Такі компанії мають слабкі позиції на ринку й підвищений рівень кредитного ризику [41, с.57].

Для відображення динаміки якості кредитного портфеля юридичних осіб за 2022-2024 роки проведено аналіз кредитів за рівнями кредитної якості, результати якого подано на рис. 2.5.

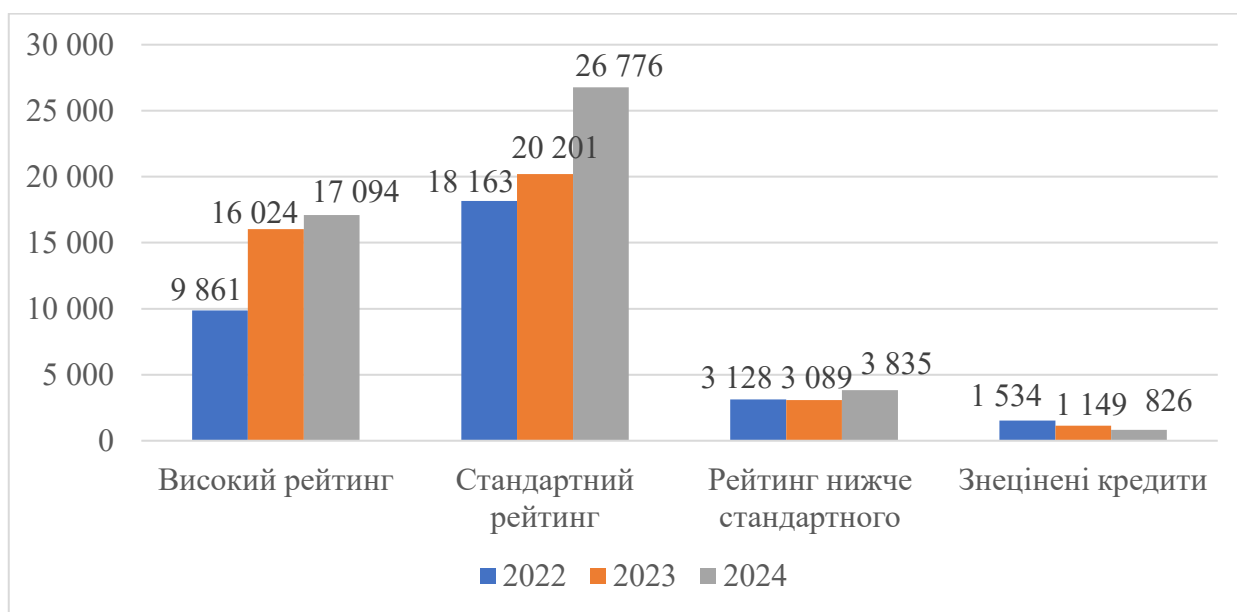

Рис. 2.5. Аналіз кредитів юридичним особам за кредитною якістю у 2022-2024 рр., млн грн

**Джерело: розроблено автором за даними [41, с.57-58; 43, с.44]*

Як видно з рисунка 2.5, у структурі кредитного портфеля юридичних осіб простежується покращення кредитної якості. Частка кредитів із високим рейтингом зросла з 9 861 млн грн у 2022 році до 17 094 млн грн у 2024 році, а зі стандартним – із 18 163 млн грн до 26 776 млн грн. Одночасно зменшилася частка знецінених кредитів до 826 млн грн, що свідчить про ефективніше

управління проблемною заборгованістю. Загалом така динаміка демонструє покращення якості кредитного портфеля юридичних осіб і скорочення ризикових позицій

Для визначення динаміки простроченої заборгованості фізичних осіб проведемо аналіз кредитного портфеля за строками прострочення (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз кредитів фізичним особам за строками прострочення боргу у
2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, +/-	
				2023/2022	2024/2023
Не прострочені	14 634	8 658	7 526	-5 976	-1 132
1-30 днів	1 378	939	1 410	-439	471
31-60 днів	110	103	308	-7	205
61-90 днів	42	39	297	-3	258
91-180 днів	63	34	249	-29	215
181-365 днів	49	30	178	-19	148
більше ніж 365 днів	19	20	13	1	-7
Всього	16 295	9 823	9 891	-6 472	68

**Джерело: розроблено автором на основі [41-42, с.58; 43, с.44]*

Упродовж аналізованого періоду бачимо, що загальний обсяг кредитів фізичним особам у 2023 році зменшився порівняно з 2022 роком на 6 472 млн грн, що пов'язано зі скороченням частки непрострочених кредитів. У 2024 році обсяг портфеля дещо зріс на 68 млн грн, переважно за рахунок збільшення кредитів із короткостроковим простроченням (до 60 днів). Поступове зниження обсягу непрострочених кредитів може свідчити про посилення впливу економічних чинників на платоспроможність клієнтів, проте позитивним є зменшення частки довгострокових прострочень (понад 181 день), що є показником покращення якості обслуговування боргу.

Війна суттєво позначилася на якості клієнтського кредитного портфеля, однак основні показники залишаються у межах прийнятних значень. Попри складну економічну ситуацію, Банк оцінює стан свого кредитного портфеля як задовільний [41, с.9]. З метою зменшення чутливості до кредитного ризику

упродовж аналізованого періоду Банк спрямовував значний обсяг коштів на формування резервів під активні операції, особливо у 2022 році, коли вплив воєнних подій на платоспроможність клієнтів був найбільш відчутним. Це дозволило забезпечити належне покриття потенційних збитків і підтримати стабільність фінансового результату.

Для оцінки рівня ризиковості кредитного портфеля та достатності сформованих резервів проведемо аналіз динаміки резервів під очікувані кредитні збитки (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Резерви під очікувані кредитні ризики у 2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, +/-		Частка резервів у кредитному портфелі, %		
				2023/ 2022	2024/ 2023	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Очікувані кредитні збитки за кредитами:								
<i>корпоративним клієнтам</i>	7 037	4 243	3 760	-2 794	-483	11,9	7,1	5,1
<i>фізичним особам</i>	8 407	3 173	2 909	-5 234	-264	14,2	5,3	4,0
Резерви під кредитні ризики, всього:	15 444	7 416	6 669	-8 028	-747	26,1	12,5	9,1
Кредитний портфель, всього	59 214	59 475	73 589	261	14 114	100,0	100,0	100,0

**Джерело: розроблено автором за даними [41, с.47; 42, с.30; 43, с.33]*

Наведені дані свідчать про поступове скорочення резервів під очікувані кредитні збитки у 2022-2024 роках. Якщо у 2022 році їх обсяг становив 10 339 млн грн (26,1 % портфеля), то у 2023 році він знизився до 12,5 %, а у 2024 році – до 9,1 %. Таке зменшення пов'язане із масштабним списанням проблемної заборгованості у 2023 році, сформованої у період повномасштабного військового вторгнення росії та покращенням якості кредитного портфеля. Найпомітніше скорочення резервів спостерігалось за кредитами фізичних осіб, що свідчить про зростання платіжної дисципліни клієнтів, тоді як у корпоративному сегменті збережено помірний рівень резервування.

Станом на кінець 2024 року питома вага проблемної заборгованості (10 клас юридичних осіб і 5 клас фізичних осіб за класифікацією НБУ) знизилася до 10,3%, що є позитивним сигналом [41, с.9].

Для комплексної оцінки стану кредитної діяльності важливо проаналізувати співвідношення між рівнем ризику та дохідністю кредитних операцій, що дозволить оцінити ефективність кредитної політики Банку в цілому.

У табл. 2.8 наведені результати розрахунку основних показників ризику кредитного портфеля, які характеризують ступінь захищеності кредитних вкладень Банку власним капіталом і обсягом сформованих резервів.

Таблиця 2.8

Показники ризику кредитного портфеля Банку у 2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Тенденція 2024/2022
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом	0,20	0,29	0,30	↑
Коефіцієнт якості кредитного портфеля	0,26	0,12	0,09	↓
Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом	1,32	0,43	0,30	↓

**Джерело: розраховано автором на основі [41, с.21, с.47-48; 42, с.1, с.30]*

Протягом аналізованого періоду спостерігається зниження ризиковості кредитного портфеля Банку. Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом зріс із 0,20 до 0,30, що свідчить про посилення фінансової стійкості та здатність Банку покривати ризики власними ресурсами.

Водночас коефіцієнт якості кредитного портфеля зменшився з 0,26 до 0,09, що відображає скорочення обсягу резервів на одиницю кредитного портфеля та покращення його якості.

Зниження коефіцієнта покриття класифікованих кредитів власним капіталом з 1,32 до 0,30 свідчить про стабілізацію кредитного ризику та ефективне управління проблемною заборгованістю.

Отримані результати демонструють, що Банк поступово переходить від

захисної політики надлишкового резервування до раціонального управління ризиками з належним рівнем капіталізації.

Наступним важливим показником ефективності управління кредитним портфелем є дохідність кредитних операцій. Основні коефіцієнти, що характеризують цей аспект діяльності Банку, подано у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Показники дохідності кредитного портфеля Банку у 2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Тенденція 2024/2022
Коефіцієнт дохідності кредитного портфеля	0,25	0,34	0,32	↑
Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальних доходах	0,81	0,83	0,78	↓
Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат	3,14	2,57	2,71	↓
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	0,17	0,21	0,20	↑

**Джерело: розраховано автором на основі [41, с.22, с.47-48; 42, с.2, с.30]*

Упродовж 2022-2024 років дохідність кредитного портфеля Банку загалом демонструвала позитивну динаміку. Коефіцієнт дохідності зріс із 0,25 у 2022 році до 0,32 у 2024 році, що відображає підвищення ефективності використання кредитних ресурсів та зростання відсоткових надходжень від основної діяльності. Частка відсоткових доходів у загальних доходах установи утримується на стабільно високому рівні (0,78-0,83), підтверджуючи провідну роль кредитних операцій у структурі прибутків. Зменшення співвідношення відсоткових доходів і витрат із 3,14 до 2,71 зумовлене подорожчанням залучених ресурсів і зростанням конкуренції за депозити. Водночас коефіцієнт прибутковості кредитних операцій підвищився з 0,17 до 0,20, що свідчить про зростання чистої маржі та результативність кредитної політики банку.

Позитивні результати діяльності Банку, зокрема зростання дохідності кредитного портфеля, стали можливими завдяки ефективно вибудованій системі

управління кредитними ризиками. Адже система має чітко регламентовану систему внутрішніх політик і процедур, що охоплює всі етапи кредитного процесу – від оцінки потенційного позичальника до моніторингу стану кредиту та формування резервів. Внутрішні положення з управління ризиками відповідають вимогам НБУ та міжнародним стандартам (МСФЗ 9).

У Банку на постійній основі функціонує система моніторингу кредитів, що включає аналіз динаміки заборгованості, якості забезпечення, фінансових показників позичальників, а також раннє виявлення ознак погіршення обслуговування боргу. Для оцінки ризику Банк застосовує скорингові моделі та систему внутрішніх кредитних рейтингів, що враховують фінансовий стан, кредитну історію, галузеву належність, територіальний ризик і прогноз грошових потоків позичальника.

Важливою складовою системи управління кредитними ризиками ПУМБ є забезпечення належного рівня капіталу та постійне дотримання пруденційних нормативів (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Пруденційні нормативи кредитного ризику та валютної позиції на 01.01.2025 р.

№	Показник	Норматив НБУ	2024 рік	Характеристика
Н7	максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	≤ 20	11,5	Виконується з великим запасом, концентраційний ризик відсутній
Н8	великих кредитних ризиків	≤ 800	11,5	Значення значно нижче нормативу, структура портфеля диверсифікована
Н9	максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами	≤ 25	2,04	Ризик пов'язаних осіб мінімальний, політика контролю ефективна

**Джерело: систематизовано автором на основі Додатку А*

Результати свідчать, що ПУМБ дотримується всіх пруденційних вимог із помітним запасом або ж значно нижче нормативу. Це підтверджує ефективність управління капіталом і зважену політику ризик-менеджменту Банку.

У своїй діяльності ПУМБ застосовує комплекс механізмів управління кредитними ризиками, які забезпечують контроль якості портфеля та стійкість у періоди економічної турбулентності:

- Диверсифікація: портфель банку розподілений за галузями, регіонами та видами позичальників, що знижує залежність від окремих секторів і мінімізує вплив локальних ризиків.
- Контроль концентрацій: банк здійснює постійний моніторинг обсягів кредитування за групами клієнтів і галузями, запобігаючи надмірній концентрації активів та підтримуючи збалансовану структуру портфеля.
- Резервування: ПУМБ формує резерви під очікувані кредитні збитки з урахуванням фінансового стану позичальників, рівня забезпечення та прогнозів ринку, створюючи фінансовий буфер для покриття можливих втрат.
- Лімітування: для запобігання перевищенню допустимого рівня ризику банк встановлює ліміти на кредитування окремих клієнтів, галузей і регіонів, що дозволяє своєчасно контролювати ризикові позиції.
- Забезпечення кредитів: банк активно використовує застави, гарантії та інші форми забезпечення, контролюючи їхню ліквідність і реальну вартість, що підвищує ймовірність відшкодування у разі дефолту позичальника.

В умовах воєнного стану система управління ризиками АТ «ПУМБ» зазнала подальшого вдосконалення з урахуванням нових викликів зовнішнього середовища. Банк запровадив додаткові механізми контролю кредитного ризику, зокрема територіальну сегментацію позичальників, що дозволяє виділяти зони підвищеної ризиковості – території, де тривають бойові дії або існує загроза окупації. Для клієнтів із таких регіонів банк застосовує індивідуалізовані умови

кредитування та підвищені вимоги до забезпечення, щоб мінімізувати потенційні збитки.

Крім того, Банк регулярно проводить стрес-тестування та сценарне моделювання, оцінюючи вплив макроекономічних шоків, військових ризиків, перебоїв логістики чи енергопостачання на платоспроможність позичальників. Результати таких досліджень інтегруються у процес стратегічного планування та формування резервів, що дозволяє банку забезпечувати стійкість до шоків і дотримання регуляторних нормативів навіть у нестабільних умовах.

Висновок по розділу 2

Отже, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ) є одним із провідних системно важливих банків України, який забезпечує стабільність своєї діяльності навіть в умовах економічної невизначеності та воєнного стану. Банк демонструє високий рівень капіталізації, фінансової стійкості та соціальної відповідальності, підтримуючи бізнес і населення, беручи участь у державних програмах кредитування та надаючи допомогу Збройним Силам України.

Аналіз фінансових показників за 2022–2024 роки засвідчив зростання активів, власного капіталу та чистого прибутку, що свідчить про ефективне управління ресурсами та зважену політику ризик-менеджменту. ПУМБ виконує всі ключові нормативи НБУ щодо ліквідності та достатності капіталу, що підтверджує його надійність і стабільність.

Динаміка кредитного портфеля банку характеризується поступовим зростанням обсягів кредитування після кризового періоду. Структура портфеля залишається збалансованою – із переважанням корпоративного сегмента та поступовим розширенням роздрібного напрямку. Диверсифікація за галузями зосереджена переважно у стабільних секторах економіки: торгівлі, агропромислового та харчового виробництва, що забезпечує стабільність доходів і контроль ризиків.

Макроекономічні умови, монетарна політика НБУ, участь у державних програмах підтримки бізнесу та внутрішня стратегія управління ризиками суттєво впливають на формування кредитного портфеля. Завдяки використанню сучасних інструментів кредитного менеджменту ПУМБ продемонстрував високу адаптивність та стійкість у складних умовах воєнного часу.

Комплексна диверсифікація, консервативна політика резервування, ефективна система забезпечення та впровадження територіальної сегментації позичальників з урахуванням рівня воєнних ризиків дали змогу мінімізувати частку проблемних активів і зберегти прибутковість кредитних операцій. Такий підхід забезпечує гнучкість кредитної політики, підвищує ефективність управління портфелем та підтримує баланс між ризиком і дохідністю.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ АТ «ПУМБ»

3.1. Напрямки мінімізації кредитних ризиків

У сучасних умовах функціонування банківського сектору України проблема ефективного управління кредитним ризиком набуває особливого значення. В умовах воєнної економіки, підвищеної волатильності ринку й геополітичних ризиків особливого значення набуває розроблення та впровадження проактивних підходів до управління кредитним ризиком, які дають змогу не лише реагувати на наявні загрози, а й передбачати їх.

Основними напрямками мінімізації кредитних ризиків ПУМБ є:

1. Розширення галузевої диверсифікації. З огляду на зростання геополітичних та інфраструктурних ризиків, доцільним є поступове зниження концентрації кредитів у найбільш уразливих галузях – аграрному та енергетичному секторах. Водночас слід активніше розвивати кредитування сегментів, які демонструють стійкість до зовнішніх шоків – торгівлі, логістики, переробної промисловості, телекомунікацій, ІТ та фінансових послуг. Такий підхід підвищить стабільність і збалансованість кредитного портфеля.

2. Активізація роботи з малим і середнім бізнесом та інноваційними підприємствами. Розширення кредитування МСБ дозволить диверсифікувати ризики, оскільки ці підприємства є гнучкішими, швидше адаптуються до ринкових змін і мають вищу оборотність капіталу. Кредитування інноваційних компаній сприятиме формуванню більш динамічного, конкурентного та менш ризикового портфеля.

3. Поглиблення галузевої експертизи та адаптація кредитної політики. Необхідно посилити аналітику галузевих ризиків – зокрема у сферах логістики, агроекспорту, енергетики та виробництва. Це дозволить

коригувати кредитні ліміти, умови фінансування та вимоги до забезпечення з урахуванням специфіки кожного сектору.

4. Розвиток стрес-тестування та сценарного аналізу. Враховуючи вплив воєнних ризиків, слід розробити розширені сценарії «екстремальних умов», що враховуватимуть геополітичні, енергетичні, валютні та логістичні чинники. Результати таких тестів мають інтегруватися у систему лімітування, резервування та планування капіталу.

5. Удосконалення роботи з проблемною заборгованістю. Доцільно активніше застосовувати механізми реструктуризації, продажу, обміну або сек'юритизації проблемних активів, а також розширювати співпрацю з Фондом гарантування вкладів і спеціалізованими сервісними компаніями. Це дасть змогу скоротити частку непрацюючих кредитів і прискорити відновлення ліквідності.

6. Впровадження системи раннього попередження (Early Warning System). Автоматизований моніторинг фінансових потоків позичальників дозволить завчасно виявляти потенційні проблеми та вживати заходів до появи прострочення.

7. Посилення ролі нефінансових показників у скорингових моделях. Важливо інтегрувати в оцінку позичальників нефінансові критерії – репутаційні, поведінкові та ESG-фактори (екологічні, соціальні та управлінські). Це відповідатиме сучасним практикам сталого банкінгу та допоможе зменшити як кредитні, так і репутаційні ризики.

8. Розвиток цифрових технологій управління ризиком. Доцільним є розширення використання штучного інтелекту, Big Data та машинного навчання для вдосконалення скорингових моделей, прогнозування дефолтів і підвищення точності рішень щодо кредитування.

9. Оптимізація управління забезпеченням. Запровадження електронного реєстру застав і регулярна переоцінка майна забезпечать більшу прозорість і швидкість ухвалення рішень щодо реалізації забезпечення.

10. Підвищення кваліфікації персоналу ризик-підрозділів. Розвиток професійних компетенцій працівників у сфері оцінки кредитоспроможності, ризикового моделювання та роботи з цифровими аналітичними системами підвищить якість управлінських рішень.

11. Зміцнення капітальної стійкості Банку. Формування додаткових буферів капіталу для покриття шоккових сценаріїв забезпечить здатність банку зберігати платоспроможність у кризових умовах.

3.2. Удосконалення управління кредитним портфелем

З огляду на результати проведеного аналізу якості, ризиковості та дохідності кредитного портфеля, АТ «ПУМБ» має потенціал для подальшого вдосконалення системи управління кредитним портфелем. У фокусі майбутніх кроків повинно бути не лише зниження ризиків, а й підвищення ефективності використання ресурсів, прибутковості та стратегічної гнучкості кредитного процесу.

Одним із пріоритетних напрямів удосконалення є підвищення якості структури кредитного портфеля. Це передбачає балансування між корпоративним і роздрібним сегментами, збільшення частки позик із високим рейтингом та розвиток довгострокових партнерських відносин із надійними клієнтами, що відповідно сприятиме формуванню стабільного потоку процентних доходів і зниженню ризику дефолтів.

Важливим кроком має стати вдосконалення системи моніторингу портфеля – забезпечить більш точну ідентифікацію ризиків на ранніх стадіях. Розвиток автоматизованих інструментів аналітики, регулярна переоцінка забезпечення та оперативне коригування лімітів дозволять банку ефективно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

Акцент на ефективності управління дохідністю кредитних операцій має полягати у впровадженні ризик-орієнтованого ціноутворення, яке враховує собівартість ресурсів, галузеву специфіку та кредитоспроможність

позичальників. Це дасть змогу підтримувати конкурентоспроможність ставок без зниження рівня прибутковості.

Подальше удосконалення внутрішньої системи рейтингування має бути спрямоване на розширення аналітичної бази оцінки позичальників, інтеграцію нефінансових критеріїв, що посилить точність рішень і сприятиме формуванню якісного портфеля. Не менш важливим є розвиток внутрішньої взаємодії між підрозділами ризик-менеджменту, кредитування та аналітики, що дозволить забезпечити єдиний підхід до оцінки ефективності портфеля та ухвалення кредитних рішень. Узгоджена система КРІ між цими службами сприятиме підвищенню результативності управління активами.

Важливо також посилювати капітальну гнучкість банку – через створення додаткових буферів для покриття ризикових активів, оптимізацію резервів і вдосконалення стратегії управління ліквідністю. Це підвищить здатність банку протистояти шокам і підтримувати стійкість кредитної діяльності.

Висновок по розділу 3

Таким чином, подальший розвиток системи управління кредитними ризиками ПУМБ має бути спрямований на розширення галузевої диверсифікації, цифровізацію процесів, вдосконалення аналітичного моніторингу, посилення контролю за якістю активів і системне підвищення професійної компетентності персоналу. У контексті цих завдань важливого значення набуває вдосконалення системи управління кредитним портфелем, основні напрями якого охоплюють поліпшення його структури, впровадження ризик-орієнтованого ціноутворення, розвиток моніторингу та внутрішнього рейтингування позичальників, а також зміцнення координації між підрозділами ризик-менеджменту, кредитування й аналітики.

Підсумовуючи, можна зазначити, що реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності управління кредитним портфелем ПУМБ,

забезпечить стабільність, прибутковість і гнучкість кредитної діяльності банку в умовах воєнних та післявоєнних викликів.

ВИСНОВКИ

Отже, проведені дослідження дали можливість зробити такі висновки:

1. Кредитний портфель є ключовим елементом активних операцій банку, що визначає рівень його прибутковості, ризиковості та фінансової стійкості. Він виступає не лише сукупністю наданих позик, а й стратегічним інструментом управління активами, який відображає ефективність кредитної політики банку.

2. Формування кредитного портфеля здійснюється під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників: макроекономічного середовища, монетарної політики НБУ, ринкової кон'юнктури, стратегії розвитку банку, структури клієнтської бази та рівня капіталізації.

3. Ефективне управління кредитним портфелем банку передбачає застосування комплексу методів — диверсифікації, резервування, лімітування, страхування, сек'юритизації та моніторингу кредитної якості. Їх комплексне використання забезпечує контрольованість ризиків, стабільність доходів і належну якість активів.

4. Особливе значення має формування резервів під очікувані кредитні збитки відповідно до МСФЗ 9, що гарантує прозорість звітності, підвищує довіру інвесторів і забезпечує відповідність міжнародним банківським стандартам.

5. Аналіз діяльності АТ «ПУМБ» у 2022–2024 роках засвідчив стабільне зростання та відновлення після кризового періоду. Спостерігається нарощення активів, власного капіталу й чистого прибутку, що свідчить про ефективне управління ресурсами, дотримання вимог НБУ та зміцнення фінансової стійкості банку.

6. Кредитний портфель ПУМБ демонструє позитивну динаміку розвитку. За 2022–2024 роки його обсяг зріс на 23,7 %. У структурі портфеля переважають кредити корпоративним клієнтам, проте зростає частка роздрібного сегмента, що свідчить про диверсифікацію напрямів

кредитування. Галузевий розподіл орієнтований на стабільні сектори — торгівлю, агропромисловість і харчову промисловість.

7. Показники якості кредитного портфеля покращилися: зросла частка кредитів із високим рейтингом, скоротилася частка знецінених активів і резервів. Зменшення рівня резервування з 26,1 % у 2022 році до 9,1 % у 2024 році підтверджує стабілізацію кредитного ризику, покращення платіжної дисципліни та підвищення ефективності роботи з проблемною заборгованістю.

8. У період воєнного стану ПУМБ запровадив додаткові механізми управління ризиками, зокрема територіальну сегментацію позичальників, регулярне стрес-тестування та участь у державних програмах підтримки бізнесу, що сприяло збереженню ліквідності та платоспроможності клієнтів.

9. Вдосконалення управління кредитним портфелем банку має базуватися на впровадженні сучасних аналітичних технологій, автоматизації процесів оцінки ризиків, використанні елементів штучного інтелекту, удосконаленні роботи з проблемними активами та розвитку системи внутрішнього контролю, що забезпечить підвищення якості кредитного портфеля та зменшення частки ризикових активів.

10. Подальший розвиток ризик-орієнтованої політики, цифровізація процесів і системна диверсифікація кредитних активів створять надійну основу для зміцнення позицій банку на фінансовому ринку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про введення в дію Інструкції N 10 «Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків»: Постанова Правління НБУ від 30.12.1996 № 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Кредитний менеджмент у банку : підручник / [С. М. Аржевітін, Т. П. Остапишин, І. Б. Охрименко та ін.] ; за заг. ред. С. М. Аржевітіна, Т. П. Остапишин. Київ : КНЕУ, 2017. 499 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/>
3. Вовчак А. Д., Руцишин Н. М., Андрейків Т. Я. Кредит і банківська справа : підручник. Київ : Знання, 2008. 564 с.
4. Енциклопедія банківської справи України / за ред. В. С. Стельмаха. Київ : Молодь : Ін Юре, 2001. 680 с.
5. Чудновиц Г. О. Формування портфелю кредитних продуктів у комерційному банку. 2015. URL: <https://goo.gl/j9cSyE>
6. Калініченко Л. Л. Теоретичні аспекти формування кредитного портфеля банків. URL: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/143.pdf>
7. Голуб В. М. Управління кредитним портфелем комерційного банку : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.04.01 / В. М. Голуб. Київ : КНЕУ, 2004. 19 с.
8. Арбузов С. Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І., Науменкова С. В. Банківська енциклопедія. Київ : Центр наукових досліджень НБУ «Знання», 2011. 504 с.
9. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 468 с. URL: <https://buklib.net/books/21908/>
10. Лаврушин О. І. Банківська справа. Москва : Банківський і біржовий науково-консультаційний центр ; Київ : КНЕУ, 2005. 365 с.
11. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. Львів : Центр Європи, 2000. 576 с.

12. Рясних Є. Г., Пономарьов А. А., Микитин М. О. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку // *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 2. С. 146-149.
13. Панова Г. С. Напрями вдосконалення роботи банків України з проблемними активами в посткризовий період / Г.С. Панова // *Вісник Національного банку України*. 2010. № 4. С. 35-46.
14. Вовк В. Я., Хмеленко О. В. Кредитування і контроль : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 463 с. URL: https://pidru4niki.com/1821100141487/bankivska_sprava/peredmov_a_kredituvannya_kontrol#499
15. Бугель Ю. В. Поняття кредитного портфеля комерційного банку та необхідність ефективного управління ним // *Світ фінансів*. 2011. Вип. 2. С. 98-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2011_2_13
16. Гурвич В. А. Кредитна якість банківських активів. Київ : Актив, 2004. 43 с.
17. Карпчук Л. А. Оцінка механізму управління кредитним портфелем комерційних банків України в сучасних умовах // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2016. № 3(31). С. 21-26.
18. Степаненко К. Р. Особливості формування кредитного портфеля банку // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 7, ч. 3. С. 18. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/7_3_2016ua/30.pdf
19. Карпенко Г. В. Кредитна діяльність вітчизняних банків та можливості їх інтеграції до світової фінансової системи // *Фінанси України*. 2017. № 2. С. 89-96.
20. Пашков А. І. Оцінка якості кредитного портфеля // *Бухгалтерія й банки*. 2015. № 3. С. 29-34.
21. Гаряга Л. О. Управління кредитним портфелем у контексті реформування банківської системи // *Ефективна економіка*. 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5192>

22. Литовченко О., Глущенко І. Сутність кредитного портфеля банку, його функції та склад. URL: https://www.rusnauka.com/21_TSN_2015/Economics/1_196431.doc.htm
23. Банківське кредитування в Україні: посткризове перезавантаження : монографія / С. М. Аржевітін, Т. С. Шемет, Н. В. Циганова та ін. ; за заг. ред. С. М. Аржевітіна. Київ : КНЕУ, 2017. 407 с.
24. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. / Журавльова Т. О., Макаренко Ю. П., Турова Л. Л., Сірко А. Ю. Дніпро : Пороги, 2021. 360 с.
25. Кредитний менеджмент у банку : підручник / [С. М. Аржевітін, Т. П. Остапишин, І. Б. Охрименко та ін.] ; за заг. ред. С. М. Аржевітіна, Т. П. Остапишин. Київ : КНЕУ, 2017. 499 с.
26. Лупій В. А. Кредитні ризики. Київ : Центр навчальної літератури, 2012. 153 с.
27. Чуб П. М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.04.01. Київ, 2003. 18 с.
28. Левченко Р. В. Кредитування і контроль : навчальний посібник. Тернопіль : Вектор, 2013. 300 с. URL: <https://library.wunu.edu.ua>
29. Крючко Л.С, Сидоренко А.В. Управління кредитним портфелем комерційного банку. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/191.pdf
30. Островська Н. Л. Моніторинг в системі управління кредитною діяльністю банку : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.08. Київ : КНЕУ, 2014. 23 с.
31. Бугель Ю. В. Управління кредитним портфелем комерційного банку в ринкових умовах господарювання : дис. канд. екон. наук : 08.00.08. Тернопіль : ТНЕУ, 2009. 253 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4764/1/Дисертація%20Бугель.pdf>
32. Сало І. В., Криклій О. А. Фінансовий менеджмент банку : навчальний посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. 314 с.

33. Гаряга Л. О., Гончарук Т. І., Люзняк М. Е., Чепелюк Г. М. Моніторинг кредитного ризику в контексті управління конкурентоспроможністю банку : монографія. Київ : УБС НБУ, 2012. 325 с.
34. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 1999. 280 с. URL: <https://buklib.net/books/31347/>
35. Кнейслер О. В., Письменна Т. В., Костецький В. В., Лубкей Н. П. Фінансові ризики суб'єктів господарювання : навч. посіб. / за ред. О. В. Кнейслер. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2017. 138 с. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/28458/1/Навчальний%20посібник_%20ФРСГ.pdf
36. Тисячна Ю. С. Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку // *Проблеми економіки*. 2014. № 1. С. 278-283.
37. Звіт про прогрес АТ «ПУМБ» за 2024 рік. URL: <https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/>
38. Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ). Офіційний вебсайт. URL: <https://www.pumb.ua>
39. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.fg.gov.ua>
40. Національний банк України. Інформація про структуру власності банків. URL: https://bank.gov.ua/files/Shareholders/334851/334851_20250101.pdf
41. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2024 рік. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/фінансова%20звітність_2024%20fuib%20ua%20ifrs_fs%20&%20mr.pdf
42. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2023 рік. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/фінансова%20звітність_fuib_23fsu_isa_ukr.pdf
43. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2022 рік. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/фінансова%20звітність_fuib_22fsu_isa_with%20signatures.pdf

ДОДАТКИ

Пруденційні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції, розрахунок яких передбачено Інструкцією № 368 та Положенням № 290*, станом на 01 Січня 2025 року

Prudential indicators and limits of open currency position, the calculation of which is provided by Instruction № 368 and Regulation №290 as of January 01, 2025

Найменування банку/ Name of the bank	3	АТ "ПУМБ"/ JOINT STOCK COMPANY "FUIB"
Системно важливі банки (Свб)/systemically important bank	4	Свб
Н1, тис.грн thousand UAH	5	16 997 163
Н _{рк}	6	16,27
Н _{к1}	7	16,27
Н _{ок1}	8	16,27
Н7	9	11,51
Н8	10	11,51
Н9	11	2,04
Н11	12	0,03
Н12	13	0,04
Л13-1	14	4,0598
Л13-2	15	0
LCR _{вв}	16	186,3
LCR _{ів}	17	338,5
NSFR	18	178,7

Показник/indicator	Норма/standard (%)	Назва укр.
Н1	≥200 000	мінімального розміру регулятивного капіталу
Н _{рк}	≥8,5	норматив достатності регулятивного капіталу
Н _{к1}	≥7,5	норматив достатності капіталу 1 рівня
Н _{ок1}	≥5,625	норматив достатності основного капіталу 1 рівня
Н7	≤20	максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента
Н8	≤800	великих кредитних ризиків
Н9	≤25	максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами
Н11	≤15	інвестування в цінні папери окремо за кожною установою
Н12	≤60	загальної суми інвестування
Л13-1	≤5	ліміт загальної довгої відкритої валютної позиції банку
Л13-2	≤5	ліміт загальної короткої відкритої валютної позиції банку
LCR _{вв}	≥100	коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами
LCR _{ів}	≥100	коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті
NSFR	≥100	коефіцієнт чистого стабільного фінансування

Примітка:

Розрахунки НБУ відповідно до постанови Правління Національного банку України 'від 15 лютого 2018 року № 11 “Про встановлення переліку інформації, що підлягає обов'язковому опублікуванню банками України” (зі змінами).

У таблиці в колонках 5 - 11, 14, 15, 18 зазначаються значення пруденційних нормативів і лімітів відкритої валютної позиції станом на 01 число місяця, у колонках 12, 13 - середньозважені значення за місяць, у колонках 16, 17 - значення, розраховані за формулою середньоарифметичної величини коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) за останні 30 календарних днів.

* Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368 (зі змінами).

Положення про порядок установа Національним банком України лімітів відкритої валютної позиції та контроль за їх дотриманням уповноваженими банками, затверджене постановою Правління Національного банку України від 12 серпня 2005 року № 290 (зі змінами).

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) розраховується відповідно до Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR), схваленої Рішенням Правління Національного банку України від 24.12.2019 № 1001-рш.

Пруденційні нормативи та їх нормативні значення:

Н1 - регулятивний капітал, не менше 200 млн грн;

НРК - норматив достатності регулятивного капіталу, не менше 8,5 відсотків (з 01 січня 2025 року до 30 червня 2025 року – 9,25 відсотків, з 01 липня 2025 року – 10 відсотків)

НК1 - норматив достатності капіталу 1 рівня, не менше 7,5 відсотків

НОК1 - норматив достатності основного капіталу 1 рівня, не менше 5,625 відсотків

"Н7 - норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, не більше 25 відсотків;
для системно важливих банків - не більше 20 відсотків;
для спеціалізованих ощадних банків - не більше 20 відсотків;
для спеціалізованих банків довірчого управління - не більше 15 відсотків; "

Н8 - норматив великих кредитних ризиків, не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу

"Н9 - норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, не більше 25 відсотків;
для спеціалізованих ощадних банків - не більше 20 відсотків;
для спеціалізованих банків довірчого управління - не більше 20 відсотків; "

Н11 - норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою, не більше 15 відсотків;

Н12 - норматив загальної суми інвестування, не більше 60 відсотків;

Л13-1 - норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції, не більше 5 відсотків;

Л13-2 - норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції, не більше 5 відсотків;

LCR_{вв} - норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами, не менше 100 відсотків;

LCR_{ів} - норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті, не менше 100 відсотків.

NSFR - норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування, не менше 100 відсотків.

НРК - норматив достатності регулятивного капіталу, не менше 8.5% від сукупної експозиції під ризиком